

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen havonként egyszer.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).
- M. kir. Államnyomda, Nándor-tér 1.
- Magy. kir. tud. egyetemi nyomda, Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).
- Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4.
- Heisler Jaroslav, Várkert-rakpart 1.
- Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 3—5.
- III. kerület (Ó-Buda).
- Bartalits Imre, Remete-hegy.
- Bichler I., Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).
- Anglo-nyomda, Molnár-utca 24.
- Athenaeum, irodalmi és nyomdai részv. társ., Ferenczyek-tere 3.
- Barcza József, Lipót-utca 30.
- Belvárosi könyvnyomda, (tul. Varga E. és Grósz B.) Lipót-utca 43.
- Buschmann Ferencz, Koronahereczeg-utca 8.
- Feldmann Mór, Károly-körút 29.
- Franklin-Társulat magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4.
- Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1.
- Hedvig S., Károly-körút 22.
- Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia, Zsibárus-utca 1.
- M. kir. posta- és távirdeigazgatóság könyvny. főposta-épület.
- Mercur kő- és könyvnyomda, Kecskeméti-utca 5.
- Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8.
- Róth József, Újvilág-utca 6.
- Sarkadi I. utóda, Egyetem-utca 2.
- Id. Poldini Ede és Társa, Mária Valéria-utca 5.
- Süsz Dávid, Molnár-utca 37—39.
- Singer Lipót, Károly-körút 24.
- Székesfővárosi házi ny., Lipót-utca 32.
- Ullmann József, Régi posta-utca 4.
- Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t., Vármegye-utca 11—13.
- Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).
- Bendiner A., Arany János-utca 18.
- Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12.
- Hamburger és Birkholz, Nádor-utca 19.
- Hungária-könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34.
- Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26.
- Károlyi György, Kálmán-utca 5.
- Kaufmann József, Arany János-utca 4.
- Kertész József, Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34.
- Légrády Testvérek, Váci-körút 78.
- Lőw Ede, Váci-körút 80.
- Márkus Samu, Báthory-utca 20.
- Minerva kő- és könyvnyomda, (tul. Gausl Zs.) Sas-ut. 29.
- Magy. kir. postatakarék-pénztár nyomdája, Széchenyi-utca 2.
- Orsz. központi közszégi nyomda-részvénytárs., Lipót-körút 22.
- Pallas, irod. és nyomdai részvénytársaság, Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat Könyvnyomdája, Dorottya-utca 14.
- Pollák M. Miksa és Tsa, Bálvány-utca 21.
- Preszburg Frigyes, Arany János-utca 14.
- Pscherhofer Vilmos, Sólóym-utca 18.
- Redő Testvérek, Klotild-utca 20.
- Schlesinger és Kleinberger, Bálvány-utca 18.
- VI. ker. (Terézváros).
- Blau Albert fiókja, Szerecsen-utca 38.
- Bróza Ottó, Váci-körút 17.
- Eberle és Társa, Podmaniczky-utca 43.
- Ehrnstein Mór, Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond, Vörösmarty-utca 56.
- Európa, irod. és nyomdai részv. társaság, Ó-utca 12.
- Feldmann Sámuel, Nagymező-utca 35.
- Fővárosi nyomda, vonalozó- és könyvkötő-részvénytársaság, Podmaniczky-utca 39.
- Fried és Krakauer, Eötvös-utca 19.
- Fuchs Samu és Társa, Podmaniczky-utca 27.
- Galitzenstein H., Hajós-utca 33—35.
- Gelléri és Székely, Podmaniczky-utca 47.
- Gergely Miksa, Lázár-utca 2.
- Goldschmiedt Lipót, Révay-utca 6.
- Gross és Grünhut, Gyár-utca 38.
- Gutenberg-nyomda, Gyár-utca 31.
- Herrman Ignác, Laudon-utca 10.
- Hornyánszky Viktor, cs. és kir. udvari könyvnyomda, Aradi-utca 14.
- Hunnia könyvnyomda, Teréz-körút 3.
- Kassino Jakab, Király-utca 26.
- Korvin Testvérek, Révay-utca 14.
- Kosmos műintézet, kő- és könyvnyomda r.-t., Aradi-utca 8.
- Közművelődés, irod. és nyomdai intézet, Izabella-utca 70.
- Kunusy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 22—26.
- M. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33.
- Manswirth Lipót, Podmaniczky-utca 5.
- Markovits és Garai, Lázár-utca 13.
- Muskát Béla, Teréz-körút 27.
- Nagel István, Vörösmarty-utca 39.
- Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35.
- Orsz. ügyvédi nyomda mint szövetkezet, Uj-utca 3.
- Pollák Jakab, Eötvös-utca 26/c.
- Pollacek Mór, Ó-utca 38.
- Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31.
- Quittner József, Szerecsen-utca 1.
- Radó Izor, Váci-körút 1.
- Rand és Hirsch, Podmaniczky-utca 43.
- Rigler József Ede r.-t., Rózsa-utca 55.
- Roth és Krausz, Vasvári Pál-utca 9.
- Schlänger Testvérek, Desseswffy-utca 23.
- Schmidl H., Szerecsen-utca 6.
- Wesselényi-nyomda, Uj-utca 37.
- VII. kerület (Erzsébetváros).
- Beck F., Valero-utca 12.
- Deutsch József, Károly-körút 7.
- Eckstein Bernát és Fia, Király-utca 45.
- Garai Mór, Károly-körút 3.
- Goldfaden Márk, Kazinczy-utca 7.
- Klein Samu, Akácza-utca 64.
- Löbl Mór, Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.
- Neuwald Illés, Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda, Rombach-utca 8.
- Propper Leó, Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármin, Dohány-utca 84.
- Rubin J., Király-utca 13.
- Schmelcz és Schillinger, Akácza-utca 22.
- Spatz Henrik, Doh-utca 55.
- Spitzer és Somogyi, Klauzál-utca 31.
- Stern Péter, Kazinczy-utca 35.
- Weisz Manó, Csányi-utca 13.
- Wendt és Bergsmann, Károly-körút 19.
- Zeisler M., István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).
- Alkotmány-könyvny., Mária-utca 11.
- Budapesti Hirlap nyomd., Röck Szilárd-utca 4.
- Özv. Fried Ignáczné, József-utca 14.
- Fritz Ármin, József-körút 9.
- Jäger T., Kerepesi-út 23.
- Roth és Krausz, Vasvári Pál-utca 9.
- Klein Vilmos, Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon, József-körút 5.
- Laufer J., Nagyfuvaros-utca 11.
- Magyar Nyomda, József-utca 45.
- Országos Hirlap nyomd., József-körút 65.
- Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30.
- Szent Gellért-nyomda, (Valter E.), Práter-utca 44.
- Szent László-nyomda, Röck Szilárd-utca 28.
- Weissenberg Ármin, József-körút 28.
- IX. ker. (Ferencváros).
- Engelmann Mór, Vámház-körút 15.
- Pátria-nyomdarészvénytársaság, Üllői-út 25.
- Vasvári Lajos, Üllői-út 41.
- X. kerület (Kőbánya).
- Első kőbányai könyvny., Jászberényi-út 1.

Könyvnyomdák a vidéken.

Abauj-Szántó Baksy Barna.	Muresianu Aurél. Schlandt G.	Laiszky János. Tábor Adolf.	Kalocsa Werner Ferencz.	Kőszeg Feigl Frigyes és Gyula.
Abauj-Szepsi Vongrey Gusztáv.	Breznóbánya Kreisler J.	Fehértemplom Kuhn Péter. Wunder J.	Kaposvár Gerő Zsigmond. Hagelmann Károly. Ózv. Jancsovics Gyuláné. Kéthelyi Miksa.	Kún-Szent-Márton Csanády József.
Abrudbánya Róth Ferencz.	Buziás Ullmann F.	Felső-Eőr Schodisch Lajos.	Kapuvár Buxbaum József.	Kún-Szent-Miklós Ózv. Bors Károlyné.
Ada Berger L.	Csákovica Chudy Testvérek.	Fertő-Nezsider Horváth B.	Karánsebes Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája. Fleissig Lipót.	Lajta-Szent Miklós Fleischmann Ignác.
Alsó-Kubin Trnkóczy József.	Csáktornya Fischel Fülöp.	Fiume Battara P. Chiuzre & Co. Jerouscheg G. Mochovich Emidio. Stabilimento Tipo-litografico Fiumano. Unio könyvnyomdai műintézet (Tipografia artistica).	Karczag Szódi S.	Léva Dukesz Lipót. Nyitrai és Társa.
Alsó-Lendva Balkányi Ernő.	Csíkszereda Györgyjakab Márton.	Fogarás Thierfeld Lipót.	Kassa Grosz Soma. Ifj. Nauer Henrik. Ries Lajos. Werfer Károly.	Lippa Máhr Emil. Zách József.
Apatin Szavadill József.	Csongrád Tiszavidéki nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné). Weisz Márk.	Galánta Első galántai könyvny.	Kecskemét Fekete Mihály. Ottinger Ede. Pannonia-nyomda (tulajd.: Somogyi János). Steiner Mihály. Sziládi László. Tóth László.	Liptó-Szent-Miklós Steier Izidor.
Arad Aradi nyomda-részvénytársaság. Bloch H. Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond). Gör. kel. egyházmegyei nyomda. Gyulai István. Lengyel Lipót. Muskát Miksa. Tribuna Poporului r.-t. nyomdája. Réthy Lipót és Fia.	Csorna Neumann Samu.	Galgóc Szold Jakab. Sternner Adolf.	Készmárk D. Altmann Dávid. Sauter Pál.	Lőcse Reisz Tivadar József.
Aranyos-Maróth »Dóczi-nyomda (tulajd.: Némédi László).	Csurgó Vágó Gyula.	Gyergyó-Szent-Miklós Szabó Testvérek.	Keszthely Farkas János. Nádai Ignác. Sujánszky József.	Losonc Kármán-könyvnyomda. Losonczy Sándor. Róth Simon.
Aszód Magyar kir. javító-intézet nyomdája.	Czegléd Nagy Elek Sebők Béla.	Gyoma Kner Izidor.	Kézdi-Vásárhely Ifj. Jancsó Mózes.	Lugos Traunfellner Károly. Virányi János. Weisz és Sziklai.
Bács-Kula Berkovits Márk.	Debreczen Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság. Hoffmann és Kronovitz. Kutasi Imre. László Albert. Pongrácz Géza. Városi nyomda.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Király-Helmec Klein József.	Magyar-Óvár Czéli Lajos.
Bács-Toolya Wilhelm Miksa.	Deés Demeter és Kiss. Goldstein Jakab.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kisbér Haffl Kálmán.	Makó Oaál László. Neumann József.
Baja Kazal J. Kollár Antal. Nánay Lajos. Streinz Gyuláné.	Detta Heldenwanger és Ullmann.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Czell Menyhárt Julia.	Malaczk Wiesner Alfréd.
Balassa-Gyarmat Halyák István. Tokay Lajos.	Déva Hirsch Adolf. Kroll Gyula.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Kőrös Kalisch Ignác.	Maros-Ludas Glück József.
Balázsfalva Gör. kath. püspöki nyomda.	Devecser Rosenberg Zsigmond.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Kőrös Kalisch Ignác.	Máramaros-Sziget Blumenfeld és Dávid. Mayer és Berger. Részvénytársaság. Wider Mendel Fia.
Bánffy-Hunyad Ábrahám Mór.	Dicső-Szent-Márton Hirsch Mór.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Marton Dick Ede.	Maros-Vásárhely Adi Árpád. Ev. ref. collegium-nyomda (bérlo: Sztupjár István). Grün Vilmos.
Barcs Skríbanek N.	Ditró Ditró és Szárhegy közseg-nyomdája.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Mátészalka Weisz Zsigmond.
Baróth Mizsúr Ádám.	Dombóvár Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Medgyes Reissenberg G. A.
Bártfa Blayer M.	Dunaföldvár Schwarz Manó.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Mezőkövesd Balázs Ferencz.
Békés Bárá Drechsel Géza. Povázsay László.	Duna-Szerdahely Adler Netti. Goldstein József.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Mezőtúr Dolesch Géza. Gyikó Károly.
Békés-Csaba Corvina-ny. (Szihelszky József). Lepage Lajos. Povázsay testvérek.	Eger Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.). Egri könyvny. részv.-társ. Érseki lyceumi nyomda. Löw Sámuel.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Miava ?
Belényes Süssmann Lázár.	Egying Politzer Jenő.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Mindszent Weisz Ignác.
Beregszász Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Pirooska). Engel Jenő.	Eperjes Kósch Árpád. Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór). Stamberger Lajos.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Miskolcz Forster, Wesselényi és Társai. Stamberger Bernát. Wagner és Szelényi.
Beszterce Botschar Tivadar. Csallner Károly.	Érsekújvár Kohn Samu. Winter Zsigmond.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Módos Staits György.
Besztercebánya Machold F. Sonnenfeld Mór.	Ér-Mihályfalva Beck Adolf.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Mohács Bland János. Rosenthal Márk.
Bicske Lederer Hermann.	Erzsébetfalva Matkovich Aladár.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Moór ?
Bonyhád Raubitschek Izor.	Erzsébetváros Kotzauer D.	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Mosony Grünfeld Ignác.
Brassó Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.). Ciurcu és társa. Gött János Fia. Herz és Társa	Esztergom Buzárovits Gusztáv. »Hunnia« könyvnyomda (tul.: Gerenday József).	Gyöngyös Herzog Á. E. Kovács és társa. Schimmerling Dávid.	Kis-Pest Fischhof Henrik.	Munkács Grünstein Mór. Kohn és Klein. Kroó Hugó.

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER

Mire való a Szakkör?

Soha, semmiféle körülmények között nem szerettem a feltűnni vágyást, a nyilvánosság előtt való nagyhangú szereplést s nem szeretem most sem. Azok közé tartozom, a kik a csendes munkálkodást kedvelik s ha néha szaklapjaink hasábjain elmondok egyetmást, csupán azt a szerénytelenséget követem el, hogy cikkeimet aláírom.

Mégis az utóbbi időben meglepetéssel tapasztalom, hogy a Grafikai Szemle júliusi számában »Korrektorok egyesülete« címen megjelent igénytelen dolgozatom folytán nálamnál tehetségesebb férfiak kezdenek foglalkozni velem, azaz az általam ismételt megpendített eszmével, pro és contra.

Az egyik cikkiró, z—s úr, azután a Typographia 36. számában megjelent cikkében megtisztel azzal, hogy kinevez a korrektor-egyesület — *bábájának*. Köszönöm.

Nem szándékozom ezúttal z—s úr cikkének személyi részével foglalkozni, de a korrektor-egyesület ügyével sem. Ez utóbbira nézve bevárom még egynéhány szak-társ véleményét s majd azután emelek ismét szót az egyesület érdekében. Most csupán annyit kívánok megjegyezni, hogy midőn Haraszti úr cikksorozatában először olvastam az említett egyesület tervét, azt azonnal helyesnek találtam és magamévá tettem, azonban akkor még nem irtam róla semmit, várva, hogy talán illetékesebb szakember szólal meg ez ügyben. Miután azonban várakozás közben már egy év eltelt a nélkül, hogy ez valakinek eszébe jutott volna, jónak láttam szerény nézetemet e tárgyról elmondani — a Grafikai Szemle 1898. júliusi számában, *tehát nem Pusztai Ferencz úr lapjában* — s azt az illetékes körök bírálata alá bocsátani. Ha jónak látják: csinálják meg, ha pedig nem: ne vegyék figyelembe. Az említett cikkben elmondottak az én egyéni nézeteim, melyeket elmondottam, mint *korrektor*, de változatlanul fentartok mint *szedő* is.

De mint már említettem, nem ez késztet most e néhány sor megírásáa, hanem ugyancsak a Typographiában megjelent, »A köralapítási düh« című cikkre akarok néhány megjegyzést tenni.

E cikk írója megtámadja a jelenleg fennálló különböző egyleteket és köröket, kétségbevonja azok létjogosultságát, s a többiek közt kérdezi: Mire való a Szakkör?

Bár a cikkiróval abban tökéletesen egyetértek, hogy teljesen fölösleges különféle haszontalan köröket -- mint pl. a bicikliző-kör — alakítani, mégis csodálkozással

olvastam cikkének azt a részét, a melyben a már régen fennálló köröket támadja.

A Könyvnyomdászok Szakköre nem mostani keletű; már 1882-ben keletkezett *Könyvnyomdászok Társasköre* címen, csak a nevét változtatta 1890-ben a mostanira.

Az eddig lefolyt tizenhat év alatt mindig igyekezett kitérő céljának megfelelni, s eddig még nem is akadt senki, a ki működését kifogásolta, avagy létjogosultságát kétségbevonta volna.

Most egyszerre előáll az említett cikk írója naiv kérdésével, s azt ajánlja a Szakkörnek, hogy működését szüntesse be, de azonnal.

Arra a kérdésre, hogy mire való, mi a célja e körnek, elég határozott feleletet adnak annak alapszabályai, melyek elmondják, hogy a kör célja tömöríteni a szakerőket, terjeszteni, tökéletesíteni a szakismereteket; elősegíteni a hazai nyomdászat érdekeit s ápolni és fentartani a kör tagjainak társaséletét. Nohát kérem, én azt hiszem, hogy ezek olyan nemes célok, a melyekért küzdeni mindnyájunknak kötelességünk. S e kötelességet teljesíti is minden olyan szaktárs, a ki valamennyire érdeklődik szakmája iránt. Körünknek tagja lehet bárki s így tévedés a cikkirónak a kör tagjaira nézve különben megtisztelő ama véleménye, hogy annak tagjai valamennyien csupa faktorok. Nem mondja ugyan nyíltan, de erre enged következtetni ama kérdése, hogy a »szakot« csak faktorok művelhetik?

Elismerem, hogy a nemrégiben keletkezett szakegyesület is ugyanazon célokat szolgálja, mint a szakkör, de hát elég ok-e ez arra, hogy a régi, 16 év óta fennálló kör csak úgy hirtelenében beszüntesse működését az újabb kedvéért? Azt hiszem, hogy nem, mert az új egyesület csak az utóbbi időben kezdi komolyan venni feladatát s igyekezik hebizonyítani létjogosultságát.

Szerintem azonban a Szakkör és a Szakegyesület még sem egészen egyenlő célokért küzdenek. A szakegyesület céljai sokkal bővebbek, az egész ország nyomdászainak *anyagi* életére is kihatóbbak, mint a Szakköréi. A szakegyesület első sorban arra törekszik, hogy minél inkább egy táborba gyűjthesse a szaktársakat s közöttük mennél jobban elterjeszsze az anyagi helyzetük javítását célzó eszméket; míg a Szakkör megelégszik azzal, hogy tagjai számára szaklapot tart fenn, évkönyvet ad ki, felolvasásokat rendez, szóval a szellemi műveltséget és a szakmánkbani jártasságot mozditja elő.

Ebből éppen nem következik, hogy e két egyesület egyike teljesen fölösleges. Sőt ellenkezőleg, azt bizonyítja, hogy azok nagyon szépen megférnek egymás

mellett s bizonyos tekintetben ki is egészítik egymást. Az a csekély tagilleték sem eshet kifogás alá, mert a havonkénti 30 krajczárnyi tagsági díj igazán nem sok s ennyit sokkal rosszabb dolgokra is elköltenek a szak-társak. De e csekély összeget sem fizetik ellenszolgáltatás nélkül, mert azt hiszem, hogy egy havonként meg-jelenő szaklap és az évkönyv csak megér évenként 3 frt 60 krt? Különösen akkor, ha még hozzászámítjuk a kör által rendezett mulatságokon való díjtalan rész-vételt is.

De nem folytatom tovább. Nincs a Szakkör az én gyöngye tollam védelmére rászorulva. Csak röviden óhajtottam rámutatni, hogy mennyire téved cikkiró úr, midőn minden kört és egyesületet el akar törülni a föld színéről.

És hogy úgy ő, mint z—s úr az annyira felpanaszolt »korrektorok egyesülete« dolgában szintén tévedett, azt más alkalommal bátorodom bebizonyítani.

Simonovits Kornél.

A képzőművészetek új iránya.

Nemrégén Berlinben e cím alatt röpirat jelent meg *Lessing Gyula* tanártól. Lessing az ottani műipari múzeumnak igazgatója és elismert szakképzettségénél fogva kiválóan hivatott arra, hogy e tárgyra nézve véleményt mondjon.

Egyrészt festőművészeink nagybányai szezessionista csoportja által a múlt télen az Andrássy-uti Plasztikon-helyiségben rendezett képkiallítás, másrészt meg a tavaszkor az üllői-uti műipari palotában látható volt plakát-kiallítás folytán nálunk is aktuális lett az ez irány fölött való vitatkozás.

Volt is alkalmunk már többször eziránti véleményünknek kifejezést adni, a mennyiben az új irány a nyomdászatot érinti.

Balgaság volna, ha valamely újdivatú iránynak vakon nekimenne; még nagyobb hibát követnének azonban el, ha akármely új eszmét meg gondolatlanul lármás lelkesültséggel fogadnánk.

Mint jótékonyan ható, útbaigazító szövének fognak a szóban forgó röpirat szerzőjének szavai e sokat feszegetett dologba bevilágítani, s a felszínre jutott téves nézeteket, a mennyire lehet, a helyes nyomra vezetni.

Abban a nézetben vagyok, — mondja Lessing iratában — hogy ebből az oly zavarosnak látszó mustból elvégre mégis csak lesz bor. Ezekkel a szavakkal, úgy véljük, minden gondolkodónak álláspontja meg van e kérdésben állapítva. Láthatni ezekből azt is, hogy Lessing nem ellenese az új iránynak, ellenkezőleg, ő elismeri, sőt indokolja is egy új stílusnak a megteremtését ama nagyméretű haladásnál fogva, melyet a természet-tudományban tettünk és folyton teszünk.

Nem mulaszthatjuk el tehát olvasóinknak a szellemes szerzőnek néhány idevonatkozó megjegyzéseit bemutatni.

Ha az új iránynak alap gondolatát kutatjuk — mondja szerző — s a túlhajtásokat mellőzzük, úgy azt az eddig

követett ösvénynek megtagadásában fogjuk találni. Legjobban szembeszökik e fordulat a plakátok művészeti díszítésében, mely napjainkban teljesen ujonnan alkotott rendszer szerint történik. Azelőtt már valami rendkívülített véltünk azzal előállítani, ha a plakáton szemléltethető volt téve a kérdésben forgó szálloda vagy üdülőhely képmása, vagy pedig ha azon antik öltözetű női alakok, vagy tárogatót fuvó vitézek voltak láthatók, s mindez a megszokott rajzolásmodorban. Ma azonban a plakátok ettől gyökeresen eltérő képet mutatnak. Ma minden jó távolról keltsen már figyelmet, gyorsan és biztos hatással; egy vagy két személyalaknak kell kirívóságával és beszédességével annyira hatni, hogy a szemléltőt mihamarább lebilincseljék. E határt azáltal érik el, hogy a figurákat határozott körvonalakban és éles ellentéti színekben állítják elő. A színharmonia természetességéről, mint az ennekelőtte divatos volt, ma már nem lehet szó, az egész kép két-három tónusban van tartva. Eme technikai előállítási modornak megfelel a rajz tartalma: néhány ügyesen, pajzánan odavetett vonás utal arra, hogy mit akarunk, nem egy teljes program nyújtásával, hanem e program legszenzációsabb pontjának kiemelésével. Ily úton-módon minél nagyobb figyelmet keltetni, e körül forog mostanság a művészek sokaságának minden iparkodása, a mely rövid tíz esztendő alatt, mióta az új irányt művelik, máris létrehozott Németországban egy speciális szakliteratúrát.

Ekként alakult át a könyvek díszítésének művészete.

A kiszínezés oly gyökeres átváltozáson ment keresztül az utóbbi évtizedben, hogy műkiállításaink mai napság a régítől teljesen elütő külsőt mutatnak. Azelőtt azon voltak, hogy a természetben kifejezésre jutó ríktó színeket mérsékeljék és gyöngédebben adják vissza; ellenben ma szándékosan kiélesítik az ellentéteket, annyira, hogy csak a távolabbi nézőpontból tekintve nyer a kép valahogy élvezhető harmonikus külsőt a színek egymásra hatásában. Ha most folyóiratok, melyek minden áron akarnak valami nagyon különösét produkálni, — mivel ezt mai nap így hozza magával a divat — fejdísz gyanánt egy sereg komolyan egymásután lépkedő flamingót mutatnak be, úgy ezt csak oly badarságnak nézhetjük, mint a többi ezzel hason módon vetekedőket.*

Az újabb irányú ornamentációban mutatkozó emez alkotások eddig csupán töredékes nyilvánulások; töredékek pedig még nem képeznek bizonyítékokat létjogosultságra. Ha ez az új ornamentika életerős és termőképes műfajjá akarja magát kinőni, úgy legelőször is oly jellegzetes típusra kell átformálódni, mely típus a gyengébb elmékre is képes hatni és magát tágasabb körökkel megértetni.

Nagy veszélyt képez az új mozgalomra az a körülmény, mely minden forradalmi átalakulással jár, t. i. hogy a vajudó, magát a tradícióból kiszabadítani törekvő szellemekkel oly elemek is szövetkeznek, melyek az újat utánozzák, csak azért, mert új, de e mellett annak lényegét eltorzítják, mely elemek azonban az új irány vezetői által ennek daczára dédelgettetnek, mert hát párthívekről mégis csak kell gondoskodni. Ehhez járul még az ujságírók hada, mely minden felszínre kerülő

* Itt szerző a Jugend, Simplicissimus s más rokon irányú német folyóiratokra czélez.

új bálványnak meghódol, hogy azt éppen oly hamarosan az örvénybe taszithassa.

Napjaink ama hatalmas természettudományi mozgal-mában, mely — mondhatni — napról napra megrendíti a természethez való megszokott viszonyainkat, ez újabb és újabb találmányok és felfedezések révén, nézeteink is lázas egymásutánban változásnak vannak alávetve. A művészet, melynek nyugodtság és megállapodottság adja meg a létet, hogy a magába fölvetett eszményeket életképes alakokba idomíthassa, e zürzavarban csak ne-hezen tud célzt érni.

Azok a művészek, kik ihlettségükönél fogva hivatvák arra, hogy az új eszméket diadalra juttassák, a mi út-törőink, kiknek munkálkodását figyelemmel és netáni botlásaik közben is gyöngéd türelemmel kell kísérnünk. Ez azonban nem azt jelenti, hogy azt, ki akármit más-kép állít elő, mint az ennekelőtte történt, teremtő mű-vésznek tekintjük, — mert ez túlnagy követelés volna. Pedig úgy tudjuk, hogy azt kívánják.

Magunkról — másoknak.

»T. Szerkesztőség! Sziveskedjék részemre a Grafikai Szemle összes évfolyamait és a Magyar Nyomdászok Évkönyve még kapható köteteit lehetőleg postafordultával megküldeni . . .«

Ezt a pár sort nem régen egy olyan szaktárs intézte szerkesztőségünkhöz, a ki életében sohasem törődött semmiféle szakdologgal, azt se tudta, hogy van-e a világon Grafikai Szemle vagy Magyar Nyomdászok Évkönyve, csupán csak a Szakkör létezéséről hallott valamit, azokat az ismert elcsépeelt frázisokat, a melyek-kei irigyeink és témahiányban szenvedő, de minden-képen írni akaró »jóakaróink« koronkint megtisztelnek.

Nem ez volt az első és nem is ez lesz az utolsó ilyen tartalmú levél, a melylyel a »megszorult« szak-társak felkeresnek, mert hiszen a gyakorlati életben nem lakhatunk jól émelygős frázisokkal és szájhösködésekkel nem szerezhetjük meg a mindennapi kenyeret. Mert azért, hogy valaki szájjal jó kolléga, de tényleg igen primitív szedő, nem fizetnek még minimumot sem, sőt az ilyeneken egy-kettő túladnak a főnökök és üzlet-vezetők. Persze az ilyenek azután folyton a szaktársak nyakán élösködnek s örökösén jár a szájuk és verdesik a mellöket, hogy ők ilyen és olyan kollégák, a kik . . . Aztán jönnek a stereotip frázisok.

Ezekkel mi nem foglalkozunk, csak sajnáljuk szegé-nyeket, a kik talán merő véletlenségből jutottak ilyen szánandó sorsra. De szólunk azokról, a kikben van tehetség, csakhogy az elhanyagolva, csiszolatlanul lap-pang bennök.

Az a szaktársunk, a kinek leveléből azt a töredéket cikkünk elején idéztük, szintén ezek közül való. Neki éveken át nyugalmas kondíciója volt, a hol örökösén csak egyforma munkákkal foglalkozott. Egyszerre vége lett ennek a biztosnak hitt kondíciónak és ő kénytelen volt vidékre menni.

Itt azonban egész új világ tárult elébe. Tabellák, meghívók, hirdetések, számlák, körlevelek stb. sze-

dése várt reá, sőt — mivel főszedőnek ajánlközött — még a többiek is az ő útbaigazítását várták. Ilyen hely-zetben bizony nem valami kellemesen érezte magát az új munkakörben és rászánta magát a végzetes lépésre : kapitulált a Szakkör előtt.

Most már ez a szaktárs egyik leglelkesebb hívünk, a kinek e miatt bizony nem esett csorba a kollegialitásán. . .

A ki szorgalmas olvasója a szaklapoknak és szak-munkáknak, az kommentár nélkül is megérti e sorokat és csak természetesnek találja a dolognak illetén való fejleményét. A kik azonban csak felületesen kukkannak bele a szakmunkákba, azoknak bővebb magyarázattal is szolgálhatunk.

Tudjuk azt nagyon jól, hogy manapság már jóformán csak az elemi ismereteket tanítják a nyomdában. Sőt sok esetben még azt sem, hanem odaállítják a fiút a szekrény mellé, hogy tanulja meg a betűk elhelyezését, azután kezébe adják a sorzót és ha a tanítómesterének jókedve van, hát azt is megmutatja neki, milyen módon fogja azt a kezébe ; ha azonban éppen rossz kedvében találja őt az a tanítvány, akkor legfeljebb néhány nyak-levelessel mutatja meg azt, hogy mi különbség van a szedő és fiú között.

Ennyiből állanak az elemi ismeretek.

Magasabb kiképzésben már csak néhány szerencsésebb részesülhet, a kiket éppen az akcziidensz-helyre osztanak be. De ebből is csak úgy válhat valami, ha a tanító-mestere esetleg maga is tud valamit, még akkor is csak úgy, ha a fiúnak is van talentuma hozzá.

Megesik azonban az is, hogy egy kezdetleges akczi-idensz-szedő keze alól is kerül ki ügyes akcziidensz-szedő és pár év múlva már ő lesz tanítójának a mestere. Az ilyen persze nem a levegőből szedte magába a képes-séget, hanem a szakdolgozók tanulmányozásából. Az ilyenből a gyakorlat csakugyan mestert képez, a ki nem szégyel tanulni azért, hogy tudjon is valamit.

Hogyan lehet legkönnyebben tanulni ?

Korántsem úgy, mint az iskolás gyermekek, hogy elibénk vesszük a szakdolgozatot és sorra bemagoljuk. A legjobb tanulásmód az, ha apródonkint olvasgatjuk a szakdolgozatot és mindjárt a gyakorlatban győződünk meg az olvasottak helyességéről vagy czélszerűségéről. Az így nyert tapasztalatok örökké megmaradnak em-lékünkben s lassan-lassan azon vesszük magunkat észre, hogy nekünk is vannak eredeti gondolataink és hogy mi is tudunk alkotni.

Igy folyik egyik a másikából: esztendőről-esztendőre gyarapodnak ismereteink s nem leszünk kénytelenek pírulni az esetleges baklövések miatt.

Bár az se szégyen, ha valaki valamit nem tud. Egyik a tabellaszedésben járatosabb, másik a matematikai munkák elkészítését érti jobban, míg a harmadik a czímsorok szedésével exczellál. Természetes, hogy az ilyen esetben a tabellaszedő az akcziidensz-szedőtől vagy megfordítva kér tanácsot egyes, ritkábban előforduló esetekben.

Csodálatos dolog, hogy az öregebb szaktársak köré-ben is találunk olyanokat, a kik ma is úgy dolgoznak, mint harmincz év előtt, a mikor még nem volt egy-séges anyagunk, nem volt minden elképzelhető segítő eszközünk.

Régen elég volt az a tudás, a mit a tanuló-években és a fiatalabb korban eltanult valaki, mert évtizedeken át ugyanolyan anyaggal dolgoztak a nyomdáknak. Ma azonban már hétről-hétre újabb és újabb anyagok kerülnek felszínre, a melyekkel más és másképpen kell elbánni.

Éppen ezért van ma nagy szükség a szakírókra és a szakirodalomra, a kiktől és a honnan útbaigazítást nyerhetünk minden egyes esetre nézve. Csak egy kis fáradság kell az olvasásra, meg egy kis próba a gyakorlatban és akkor folyton lépést tarthatunk a haladó korrallal. Míg ellenben ha a szaktársak sohase törődnek azzal, a mi őket érdeklé és vak módjára járkálnak a szedőteremben, úgy bizony rövid idő alatt olyan hátramaradtok lesznek, hogy maguk is csodálkoznak rajta.

Persze akkor aztán előveszik a dorongot és a helyett, hogy a fejöket vernék a falba, másokat akarnak ütni azért, mert azok tanultak és dolgoztak és kigyót-békát kiáltanak reájuk, mert nem maradtak azok is hátra.

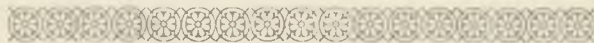
Mi mindig mosolyogva fogadjuk irigyeink rugdalódzásait és különös élvezetet szerez nekünk az a nagyfokú tudatlanság, a melylyel működésünket kritizálják.

Tisztelt megtért szaktársunk — kinek nevét elhallgattuk — ne vegye rossz néven, hogy levelének bevezető sorait közöltük. Közöltük azért, mert maga is beismerte, hogy »leteszi előttünk a fegyvert és kapitulál«. De közöltük azért is, hogy mások is okuljanak belőle, még pedig nem olyan körülmények között, mint ő, a kit a kényszerűség vitt arra, hogy hibáját beismerje.

Nem fogunk mi tagokat és hiveket doronggal, síppal, dobbal és rágalommal, mert mi csak azokat fogadjuk szívesen, a kik önként sorakoznak táborunkba, a hol még tiszta a levegő és a hol mindenki békeségben megfér.

Ez a Szakkör hivatása és csak így lehetett és lehet komolyan *dolgozni*.

r. sz.

Berlin nyomdairól.

II.

Egy berlini ujságyomda.

A berlini ujságok nagyarányú fejlődésének és emelkedésének hű képét, a hetedik nagyhatalom erejének és szükségének bizonyítékát adja az 1891 óta fennálló »Deutsche Warte«, a »természetes gyógytudomány«-ok alapján egyedül álló napilap. Az első években alig néhány ezer példányban megjelenő lap csak csekély számú előfizetői és kiadójának erélye s vagyona segítségével »tartva«, a »Deutsche Warte« »óriási« reklám, valamint két más, a legrégebb berlini vállalatoktól megvett lapnak, a »Berliner Intelligenz-Blatt« és az antiszemita »Volksrundschau«-nak egyesítése, nemkülönben a »Bund der Industriellen« című egyesület életbelépése és fejlődése által jelenlegi, 70.000 előfizetőt számláló színvonatra emelkedett.

A nevezett lapok csekély előfizetők illetve hirdetések mellett fenttarthatók nem voltak s ha a »Deutsche Warte«-val nem egyesítették, — miáltal a szedési munkadíjak megszüntek — a földszinről végkép eltűntek volna.

Hogy milyen furfanggal járnak el e lapok nyomdai előállításánál, kiderül a következő sorokból.

A szedés előállításával 6 tördelő, 4 korrektor és körülbelül 45 szedő van elfoglalva. (Még röviddel ezelőtt egy »vaskolléga« a »Typograph« is velök dolgozott, azonban úgyszólván semmi tekintetben — nem felelt meg.)

A szerkesztői rész szedése három csoportban készül és pedig az első fél 10—7-ig, a második fél 12—9 és a harmadik fél 3—12-ig (illetve tovább is, ha az utolsó táviratokkal és tudósításokkal rendkívüli érkezik). Minden héten, péntektől péntekig vagyis számolási kezdetnél csoport-csere áll be. Hogy e rendetlen munka-beosztás mellett a családapá — minthogy tudomás szerint Berlinben a munkás-ember az üzlettől legtöbbszörre egy órai s még nagyobb távolságra kénytelen lakni — nem sok időt szentelhet családjának, világos és ehhez járul még a rendetlen étkezési idő, s különösen a meleg délebed nélkülözése. A jelentéseket bizonyos pénzben szedik s ezek mellett 7-től fél 5-ig dolgoznak.

A lapszedés hat kiadványhoz használtatik fel és pedig 1. az »Abendblatt«, 2. »Kleine allgemeine Ausgabe für das Reich«, 3. »Intelligenz-Blatt«, 4. »Grosse allgemeine Ausgabe für das Reich«, 5. »Morgenblatt«, 6. »Lokal-Ausgabe für Berlin« című kiadványokhoz.

Hogy milyen óriási feladatuk van ily munkálkodás mellett a tördelőknek, azt a szakember legjobban ítélni lehet. Azonban valamennyinek otthonosnak kell lennie a munkánál. A különféle kiadványokhoz más-más jegygyel látják el a szedéseket és pedig ad 1-hez x, ad 2-hez —, ad 3-hoz (x), ad 4-hez szintén —, 5-höz xx, 6-hoz xxx. Csaknem minden szedést felhasználnak a hatféle kiadványban és igen érdekes, hogy például egy távirat milyen fázisokon megy keresztül és a másik kiadványban melyik helyen találunk reá ismét. Egy szaklap szűk keretében mindezt leírni nem lehet s remélhetőleg nem is fog sok követőre találni.

A nyomást 1 körforgó-gép, 1 iker-körforgó és 1 kettős iker-körforgógép végzi König és Bauertől, mely utóbbi az első ilyenmű gép Németországban.

Ugyane nyomdában készülnek: a »Für's Haus« (70.000), a »Hausdoktor« (10.000), a »Schiff« (3000), valamint a folyó reklám-munkák és megrendelt nyomtatványok. A »Für's Haus« részére például és nyáron nem kevesebb mint hárommillió prospektust készítették, miáltal a lap példányszáma csaknem megkétszereződött!!

CSARNOK.

Visszapillantás tizenháromhavi utamra.

(Folytatás.)

Egy ilyen karácsonyi ünnepet akarok itt leírni, a mely vándorlók között lefolyt és a melyet magam is átéltem.

A karácsonyi ünnepet megelőzőleg érkeztem Karlsruhe-ből Nürnbergbe. Délután 2—3 óra lehetett. Czipóm, nadrágom rossz volt, a pénztáros pedig csak este jön s nekem holmi-egymást még vásárolni kellett. Egy mentő

gondolatom támadt: a vendéglőst meg fogom lőni 5–6 márka erejéig. Így spekuláltam: Az útert kapok 13 márkát, lejelenkezek a határra, a midőn a tartózkodási nappal együtt még 8 márkát fizetnek ki előre, ez kitesz 21 márkát. Ebből elköltök 8 márkát holmi bútorra (értsd ruházatra), a többiből meg majd csak megélek 12 napig. Úgyis volt. A vendéglős viatikum-könyvem ellenében szívesen lőtt 6 márkát. Ebből vettem 3 márkáért czipőt, 2 márkáért nadrágot, 50 pfennigért egy inget, 50 pfennigért pedig harisnyát, papiros-gallért, mellet és kezelőt. Így pompásan kicsíptem magam, s miután egy vándor borbélylegény még 10 pfennigért (jobban mondva egy fél liter sörért) megnyírt és megborotvált, olyan voltam, mint valami szocialistákra utazó detektív. Így vártam a kifizetést. Időközben még jöttek fáradt vándorlegények, szomorú arccal, a melyről le lehetett olvasni, hogy jobb szeretnének otthon lenni családjuknál.

Este 7 órakor jött a pénztáros, a ki átvéve könyvem, kifizetett. Már-már haza akart menni, a midőn nyílik az ajtó és 23 vándor nyomdász-legény lépeget be egyenként a szokásos »Gott grüss die Kunst!« köszöntéssel.

Egyszerre vidám lett a helyiség. Az eddigi szomorú arcok felvidultak s kezdődött a pénzcsengés. A pénztáros ez este 300 márkán fölül fizetett ki utassegélyt. Megjegyzem még, hogy a nürnbergi kollegák saját külön helyi pénztárukból mindegyikünket 2–2 márka karácsonyi ajándékkal leptek meg. Miután még a pénztáros meghítt a szaktársak által rendezett családi ünnepélyre, mely 11 órakor kezdődött, jó ünnepeket és szerencsés utat kívánva, távozott.

Távoztá után megkezdődött a kölcsönös bemutatkozás, s a 23 — velem együtt 24 — nyomdász letelepedett egy külön asztalhoz. Ettünk, ittunk, beszélgettünk. A vendéglős egy nagy karácsonyfát helyezett el a szobában, a melyen holmi apróság függött, így: kolbász, kenyér, virstli, hús stb., a melyet aztán egyenletesen felosztott a jelenlevők között.

A nyomdászoknak jó dolguk volt, pénzök volt. De a túlsó asztalnál ülő más foglalkozásbeliek oly szomorúan tekintettek át asztalunkra, hogy egyik szaktársunk fölkel és elkezdett szónokolni, hogy ezeknek a szegényeknek rossz karácsonyuk van, még enniök sincs, indítványozza, hogy minden jelenlevő nyomdász, a ki 10 márkán fölül kapott utsegélyt, adjon 50 pfenniget, a ki pedig kevesebbet kapott az adjon tehetsége szerint. Az indítványt elfogadtuk, s megkezdődött a gyűjtés, a gyűjtés eredménye 14 márka volt, melyhez a vendéglős 2 márkával járult hozzá. Ezt hét részre felosztva, mindegyikre 2 márka jutott.

Mondja még valaki, hogy a vándorlegényekben nincs szív! Talán ezelőtt pár órával még idegen ajtó előtt kért egy falat kenyeret, de ha pénz van, szűkölködő embertársát nem hagyja sanyalódni.

Kezdődött a mulatás. Énekelünk, majd beszélünk s így eltelt az idő 9 óráig. Ekkor átmentünk a »Herberge zur Heimat«-ba, hogy megnézzük, milyen hangulat van ott.

A mint beértünk, volt a szemünk előtt vagy 60–70 toprongyos alak, köztök néhány tisztességesebb ruházatú is. Mindegyiknek arczáról lerítt a kétségbeesés, nélkül-

lőzés s inség. A terem közepén egy asztalon állva prédikált a nap jelentőségéről a »Herbergsvater« s vallássosságra intve a hallgatókat.

Hány elfojtott sóhaj szállt el a levegőben, a mely mind azt látszott mondani: »a vallásosság nem ér semmit kenyér nélkül«.

Majd azok ellen az átkozott szocialisták ellen kezdett a Vater beszélni, nekik tulajdonítván, hogy oly sok a munkanélküli, mert nem akarnak a mesterlegények dolgozni, hanem inkább csavarogni mennek, semhogy olcsóbban dolgoznának. Erre aztán kitört a méltatlankodás és az elfojtott düh. Székek, poharak röpködtek a levegőben; a jelenlevők kiabálták, hogy hát adjanak nekik munkát, dolgoznak ők szívesen, s ebben a lármában, a a midőn a dühtől égtek a szemek, látszott meg e megvetett embereken, hogy mindegyikök egy-egy kész anarkista. Fájdalmukban, a sértés okozta dühtől talán, képesek lettek volna a házat lerombolni. *Szép egy karácsonyesti kép!* Mi pedig egy sarokba húzódva, néztük e tehetetlen, éhes tömeget, s hálát adtunk a sorsnak, hogy mi szervezett munkátestülethez tartozunk.

De ez még nem minden. A midőn legnagyobb volt az elkeseredés s a Herbergsvater azzal fenyegetődött, hogy nem ad a jelenlevőknek szállást, belépett az ajtón tiz fegyveres rendőr s igazolásra szólította a jelenlevőket. A ki nyolcz héten túl munkanélkül volt s pénze nem volt, letartóztatták. Mi tudtuk magunkat igazolni; ha nem is ugyan nyolcz hét előtti munka-bizonyítványval, de a zsebünkben levő pénzzel. Ellenben a többi 60–70 utazó közül 45 egyént letartóztatott a rendőrség, a többit pedig 12 órán belül való távozásra szólította.

Negyvenöt ember tehát a hideg börtön falai között fogja tölteni a karácsonyestét. S mit vétettek e szegény, sorsüldözött emberek? Semmit. Egyedüli bűnök az volt, hogy nem volt pénzök s nyolcz hétnél tovább voltak munkanélkül.

Ezeknek keserű karácsonyuk volt.

A szomorúság e tanyájáról a nyomdászok által rendezett családi estélyre mentünk. Itt már jobb hangulat volt. Óriási ovációval fogadtak minket. Huszonketten mentünk ide. (Kettő már kidőlt; részint a fáradtságtól, részint mert megártott nekik a sör.)

A családi ünnepély kitünően sikerült.

Német szaktársaink megmutatták, hogy az utazókat, a kik heteken, sőt hónapokon keresztül az egyik városból a másikba járnak munkát keresendő, meg tudják becsülni; megmutatták, hogy az utazókat, a munkástársadalom e tagjait, a kik az általánosság javán küzdenek, nap-nap után szívesen látják és beismerik, hogy ezek igenis megbecsülésre méltók.

Tessék csak meggondolni, hogy huszonkét éhes vándor-legény, a kik útközben vajmi ritkán jutnak egy-egy jobb falathoz, mennyit képes elfogyasztani úgy az enni-valóban, mint az itókára való tekintettel! És mindezt nürnbergi szaktársaink a saját zsebükből fedezték, nem is gondolván arra, hogy ez a szép számú csoport, a melyet vendégszeretően fogadtak és a melynek ellátását elhatározták, bizony egy kissé nagyobb költségbe kerül.

A családi estély reggeli 5 órakor ért véget. Az ott eltöltött idő alatt mindenikünk kétszer vacsorázott, és

hogy azonkívül a jó bajor sörből is mennyit fogyasztottunk el, elég tanuság arra az, hogy tisztán csak az utazók számlája az *ötven* márkát meghaladta.

De mindez nürnbergi szaktársainknak még mindig nem volt elég, mert a karácsonyi ünnepek alatt még többször is megvendégelték kisebb-nagyobb mértékben.

Igy folyt le a mi karácsonyunk Nürnbergben.

De a karácsonyi ünnepek alatt mi magunk is beosztunk, mert a három nap alatt, ámbár sokat költöttek reánk a nürnbergi szaktársak, a mi kevés utassegélyünk is elfogyott, s többé-kevésbé pénz nélkül álltunk.

Nürnbergből ha bármerre megyünk is, a legközelebbi út, a melyen kifizető-állomást érünk, hat nap hosszú volt. Pénz nélkül elindulni pedig nem tartottuk tanácsosnak, már csak azért sem, mert a nürnbergi kerületben (Mittelfranken) az utóbbi időben nagyon szigorúan bántak el az utazókkal a különféle hatóságok s köztük legelső fokon a — csendőrök. Ha nem volt náluk pénz, csavargás (Landstreicherei) miatt könnyen kerülhettek az állam pártfogása alá.

A harmadik napon alig tudtuk bevárni a kifizetőt. S mikor ez megjött, előadtuk neki, hogy közülünk 17-en az osztrák határra utazunk. A pénztáros ugyan nagyot nézett, de ki kellett fizetnie az egynek-egynek járó nyolcz márkát. Tehát ismét 136 márkától fosztottuk meg, a mit ő maga is a vendéglőstől kért kölcsön.

Az utasszabályzatban ugyanis benne van, hogy ha az utas valamely kifizető-helyről, a mely közelebb esik a határhoz, a határra jelentkezik, más szóval külföldre utazik, akkor neki a határig járó napokat előre fizetik ki.

Tehát ismét volt pénzünk, de ezt be kellett osztani, nemcsak azért, mert egy jó darab ideig nem volt kilátás arra, hogy oly kifizetőhelyre jutunk, a hol rendes viatikumot fogunk kapni, hanem azért is, mivel többféle hatóság területén kell majd átbandukolnunk s a melyek közül egy sem örvend valami jó hírek az utazók előtt.

Hanem azért mégis csak elmúlt az idő. Útközben nagyszerű hecczeket rögtönöztünk, s bizony a ki meglát bennünket, nem mondja azt, hogy mi szegény utazók vagyunk. A jó kedélyhangulat sohasem hagyott el bennünket, s a tizenhét együtt utazó közül mindig akad egy, a kinek valami jó ötlete támadt. Persze a jó ötleteket rendszeren nagy tetszéssel fogadtuk s mindjárt keresztül is vittük. Ez a kilencz napi út úgy eltelt, hogy észre se vettük.

Egy napon egy kis városkába értünk, a hol volt egy nyomda. Többen közülünk ismerték már e nyomdát s tudták, hogy a főnök nagy ellensége a német nyomdász-szövetségnek s így természetesen azok tagjainak is. Az utazóknak rendszeren nem adott semmit. Elhatároztuk, hogy egyszerre mind a *tizenheten* bevonulunk a nyomdába. Úgy is történt. A főnök csak hüledezett, a midőn ennyi nyomdászt látott egy rakáson. Kijelentette, hogy sajnálja, hogy betöltendő kondíciója nincs, s csodák csodájára mindegyikünknek 30 pfenniget nyomott a markába. Persze általános volt a meglepetés s nem tudtuk mire magyarázni, hogy e princípális, a ki eddig soha senkinek sem adott semmit, az egyesületi tagoknak, mint ilyeneknek, a nem tagoknak pedig azért, hogy miért nem tagok, hogy tudott egyszerre ily bőkezű

lenni. S egyhangúlag megnyugodtunk abban a feltevésben, hogy azért adott nekünk egyenkint 30 pfenniget, mert *félt*, hogy ha nem ad nekünk semmit, be találjuk verni ablakait. Annyi azonban tény, hogy könyvei potyogtak, midőn kifizette nekünk a már említett összeget, s mi azzal odébb álltunk.

Nürnberget elhagyva, a nyolczadik napon ismét megláttuk a fekete-sárga határczölöpöket s rajta a kétfejű sassal ellátott táblát. Nem vagyok valami nagy madárismerő (csak a tyúkot, ruczát és libát ismerem), de annyit mondhatok, hogy *ez* a madár botrányosan ronda volt, nem azért mert kétfejű volt, s nem is azért, mert *osztrák* sas volt, hanem azért, mert úgy volt lepingálva, hogy arra a legjobb akarattal sem süthette volna ki a legnagyobb zoologus sem, hogy az sashoz hasonlít; a csehek valószínűleg csupa osztrákellenes tüntetésből pingáltatták így le.

Másnap Egerbe érkeztünk. Itt legelső dolgunk az volt, hogy fölkeressük a kifizetőt s — jelentkezve ismét a német határra — a pénzünket fölvegyük. Nagyon sovány volt az utassegély: 1 frt 20 kr.

Meghálva a szállón, másnap rögtön útra keltünk s harmadnapra elértük a német (szász) határt. Itt már nem az ismert kék-fehér, hanem a fehér-zöld színek fogadtak. Minden akadály nélkül átjutva a határon, két nap múlva Plauenba érkeztünk. Látni valónk itt nem volt semmi; nemcsak azért, mert a sűrű, egészségtelen gyárüsttől nem is lehetett volna látni, hanem azért is, mert ez egy oly igénytelen kis gyárváros, hogy a tömérdek gyáron kívül más nincs itt. Annál szebb azonban a vidéke.

Plauenból Lipcsébe, a nyomdászat Mekkájába tartottunk. Megjegyzem, hogy Plauenból már csak hárman mentünk Lipcsébe, mert nyolczan Drezdába, hatan pedig Frankfurt felé tartottak.

Nem akarom az olvasót azzal untatni, hogy az egyes utakon az élményeimet elmondjam sorról-sorra; hiszen akkor végét nem lehetne szakítani egyhamar e cikknek. Ezentúl csak az általánosságra fogok ügyet vetni s ebből az érdekesebbet előadni.

Lipese — mint tudjuk — egyike ama városoknak, a hol a nyomdászat a legvirágzóbb. 185 nyomdáján kívül majdnem ugyanannyi könyvnyomda is van itt, s valami 500—600 könyvkötészet. Fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy mennyit produkálhatnak itt.

Egyik nevezetessége a városnak — s reánk nyomdászokra nézve is a legnagyobb beccsel bír — a könyvkereskedelmi csarnok, avagy a mint másképp nevezni szokás, a könyvpiari muzeum.

Napokig lehetne itt tanulmányozni, én azonban a három napi tartózkodás alatt csak háromszor jöttem ide s tanulmányozhattam azokat a remek dolgokat, a melyek itt kiállítva voltak. Volt itt mindenféle fajta nyomdai termék: elkezdve az apró-cseprő levélpapírosoktól egész a legszebben és leggondosabban kiállított remek művekig. Volt itt mindenféle korból való munka is. Láttam a legkezdetlegesebb kiállítású könyveket, a melyek a nyomdászat feltalálása utáni első időkből származnak, s összehasonlítottam őket a maiakkal.

Elkezdem gondolkodni.

Ha az az ember, a ki a nyomdászatot feltalálta, fel-támadna, ide jönne, s látná azt a roppant nagy különbséget, a mely az akkori és a mai nyomdászat között van... Látná a mai nyomdászati üzemet, nem ismerne az ő maga alkotta művére, örülne, hogy az a nyomdászat, a mely neki köszönheti létét, annyira felvirágzott. S ha látná azt a konkurrencziát, látná azt a visszaélést, melyet a nyomdászzal üznek; látná, hogy a sajtó munkásait, a kik reggeltől estig szentelig magukat a nyomdászatnak, mily elbánásban részesítik; ha látná, hogy mi minden czélokra használják fel a nyomdászatot... akkor az az ember visszafeküdne a sirba.

Ilyen és ehhez hasonló gondolatok űzték egymást agyamban s méltán.

De hagyjuk abba e kép festését. Hosszú út van még hátra. Bizzunk abban, hogy idővel mindez meg fog majd változni.

Egy hét múlva Drezdában, Szászország fővárosában voltam. Ez egy igen csinosan épült város, a hol 91 nyomda van, körülbelül 780—800 segéddel. Látnivalója igen sok van; s közülök a képtár különösen érdemes a felemlítésre.

A kétnapi tartózkodást igen jól felhasználhatja itt az ember.

Drezdából Görlitzten át Boroszlóba, innen Pozenen át Königsbergig jutottam. A mint idáig értem, elkezdtem azon gondolkodni, vajjon nem-e lenne jól már visszafordulni. Különösen a pozen-königsbergi út viselt meg nagyon. Eltekintve attól, hogy a nép nyelvét nagyobb-részt nem értettem, az is visszatartott, hogy ez a vidék oly szegény, hogy az utas bátran beleképzelheti magát az árvai tótok hazájába, és ennél fogva az utas, kinek naponként csak egy márká költeni való pénze van, gyakran szorult helyzetbe jut és ezt a körülményt a hatóságok igyekeznek felhasználni. Hogy mi hasznuk van nekik ebből — többszöri gondolkodásom daczára — eddig még nem tudtam kisütni.

Ezen a vidéken, a hol az úgynevezett polyákok laknak, még rendes szállást sem kap az utas; meg kell elégedve lennie, — sőt örülnie is kell — ha az istállóban vagy a padláson egy marék szalmát vetnek neki, hogy fáradt tagjait kipihenhesse. Meleg ételről szó sincs, mert maguk a lakosok is csak vasárnap és ünnepnapokon szoktak főzni; ez már, úgy látszik, bevett szokás. S mint beszélnek, őseik hagyták reájuk ezt az infámis hagyományt, a melyben meg van tiltva minden jóraváló polyáknak, hogy az ünnepnapok kivételével főtt ételt egyék. Én azonban az egész hagyományt odamagaráztam, hogy e jó emberek bizony csupán csak azért nem esznek meleget mindennap, mert nincs! A kik egy kicsit tehetősebbek voltak, azok bizony megették a meleg ételt, épp úgy, mint bármelyikünk.

És különös; daczára annak, hogy az ember itt úgyszólván nem kap semmit, mégis sok utazó barangolja be itt az utakat, de különösen sok az idősebb »Speckjäger«, a kik mindjárt magukkal viszik életpárjukat is, a kiknek — a kundék (vándorlegények) nyelvén szólva — »Tippelschikse« a neve.

Hogy hogyan kerülnek ezek össze, mi czélból, azt egyelőre bajos eldönteni; annyi azonban tény, hogy — a mellett, mikép ők maguk is gondosan kerülnek — a hatóság nem valami szigorúan jár el velök szemben.

Úgy látszik ez már oly megszokott valami, melyhez hasonlítani lehet nálunk a cigányokat.

Tapasztaltam már, hogy az ilyesmi Csehországban, osztrák Sziléziában, Galicziában, Bukovinában és Morvaországban is előfordul, de még nem oly sűrűn, mint Pozenben.

Ez izben a Königsberg felé vezető úton nagyon megszorultam; a zsebemben nem volt több két márkánál, ezt pedig nem akartam felváltani, hogy ha esetleg valami Deckel (csendőr) vagy Putz (rendőr) kérdezni találná, hogy van-e pénzem, mutathassak neki két márkát. Véletlen utolértem egy ilyen Speckjägert feleségével, a Tippelschikse-vel. Ezek meglehetősen szívesen fogadtak és meglátszott rajtuk, hogy nem szenvednek semmiben sem hiányt és nem valami régi házások. Ezekről tudtam meg egyetmást életükre vonatkozólag. Az »egybekelés« rendesen úgy megy végbe, hogy a férfi a nővel találkozik az úton s ha mindegyikök egyedül áll, akkor aztán összeállnak. A nő »hozománya« egy-két lábos, pár fakanál, háromláb (Dreifuss) és egyéb a főzéshez szükséges eszközökből áll, a férfi pedig nem rendelkezik egyébbel, mint egy fütykössel, s hivatása, hogy pénzt szerezzen. Az ételneműeket a nőnek kell megszerezni és a férfi e tekintetben fel van mentve mindennemű kötelezettség alól. Ily körülmények között folyik náluk az élet mindaddig, míg valami fölött össze nem vesznek és ekkor azután elhagyják egymást és keresnek újabb élettársat.

Akad ezek között a szerencsétlen nők között több egészen fiatal, csinos teremtés is, és első gondolatra az ember nem tudja, hogy mi űzi az ilyen Istentől és emberektől elhagyott, gyámoltalan nőt az országutra, a csavargók és kapczabetyárok társaságába. Mindenesetre kell valami olyannak megelőznie e szándékát, hogy kétségbeesésében nem tud jobb gondolatra jutni, minthogy elbujdosik... talán nem is kárhoztatandó szándékkal hagyja el lakóhelyét, de az idő folyamán lelkülete eltompul minden nemesebb érzés iránt, s egyedüli örömét az élveken keresi.

Bármily hihetetlenül hangzik is, de már az is megtörtént, hogy *egy kunde megszöktetett leányt a szülei háztól*. Nekem magamnak volt alkalmam erről meggyőződni. Persze nem úgy értem, mintha én is ott lettem volna, hanem csak úgy jutott ez tudomásomra, hogy abban a faluban, a hol megháltam, mondták el azt nekem.

De elvégre is nem tartom azt valami különös dolognak Pozenben.

Az itteni népnek igen nagy szenvedélye a pálinkaivás. Egy deci pálinkáért képesek mindenre. S ha egy ilyen snapszbruder kunde bejut valami házhoz s a szállásadónak fizet pálinkát, ez odaadja talán még a lelkét is. Már pedig ott, a hol ennyire sülyedt az erkölcsi érzés, ott kihal minden nemesebb iránti fogalom, ott nem tudják megkülönböztetni a jót a rossztól.

Venkovits Károly.

(Vége következik.)

VEGYESEK.

Mai mellékletünk irisnyomású illusztráció, mely *Hornyánszky Viktor* cs. és kir. udvari könyvnyomdájából került ki. A Hornyánszky-nyomda illusztráció-nyomásai nemcsak nálunk, hanem a külföldön is nagy elismerésben részesülnek és a külföldi neves szaklapok egyre ostromolják a czéget ilyen műmellékletekért. Éppen ezért kétszeres köszönettel tartozunk a főnök úrnak és a művezetőségnek, hogy ilyen esetben mirőlünk se feledkeznek meg s egyik legbuzgóbb pártolója marad lapunknak.

A Szakkör első havi fölolvasó-ülése október 23-án lesz és körülbelül ugyanezen a napon tartja meg a vígalmi bizottság az első kedélyes estélyt is, a melyet az idei szezonban többször is megismétel, hogy a tagoknak és családjaiknak minél több szórakozást nyújthasson.

Lejáró pályázatok. A *Magyar Nyomdászok Évkönyve* számára kiírt két hirdetés szedésére és a *Grafikai Szemle* számára irandó, a tabellaszédést tárgyazó szakcikkre hirdetett pályázat határideje szeptember 30-án jár le, melyre ezen az úton is felhívjuk olvasóink figyelmét.

Országos nyomtatvány-kiállítás. A Szakkör legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy lehetőleg 1899. márcziusában országos nyomtatvány-kiállítást rendez. A módozatokat még csak ezután dolgozza ki a *szakbizottság*, a melyekről talán már jövő számunkban részletesen megemlékezhetünk. Az utolsó ilyen kiállítás 1878-ban volt, a mely — az akkori viszonyokhoz mérten — igen jól sikerült. Reméljük, hogy a mai fejlett viszonyok között még eredményesebb lesz a kiállítás, a melyet egészen más szemüvegen kell nézni, mint az általános kiállításokat.

Böhm bácsi jubileuma. A mult napokban volt ötven esztendeje annak, hogy *Böhm Bela*, az Athenaeum-nyomda egyik legrégibbe szelopa, a nyomdászat rögös útjára lépett. A személyzet már hónapokkal ezelőtt készült erre az évfordulóra, de közbejött az öreg úr hosszas betegsége, a mely egyelőre megakasztotta a személyzet ünnepségét. Úgy halljuk, hogy most csak a lakásán üdvözölték a pályatársak *Böhm* bácsit, a ki a félszázad közül 26 esztendőt az Athenaeumban töltött. Kívánjuk, hogy öreg szaktársunk minél előbb elfoglalhassa régi helyét és jó egészségben érje meg az igazi ünnepséget.

Wodianer Fülöp fővárosi nyomdatulajdonos és törvényes utódei *vásárhelyi* előnével magyar nemességgel lettek kitüntetve.

Az új levélbélyegekre hirdetett pályázat nem volt egészen eredményes. A képzőművészeti tanács bíráló bizottsága a beérkezett pályaművek közül négy rajzot választott ki; de ezekből se lesz bélyeg, mert azokat úgy, a hogy a *művészek* megrajzolták, technikai okokból nem lehet megcsinálni. Hogy azonban mégis elkészíthessék az új bélyegeket, a kereskedelmi miniszter és az államnyomda igazgatója két rajzot: a *Böhm Jánosét* és a *Pap Henrikét* egyesítette és ebből a két tervből csinálják meg az új bélyegeket, melyeket nemsokára forgalomba is bocsátanak. — Ilyenkor mindig eszünkbe jut az az eset, mikor egy udvari színház számára a függőnyt a leghírnevesebb festőművészettel készítették el, persze busás honoráriumért. A függőny el is készült, szép is volt; de mikor fel akarták tenni, az egyik díszletlogató megcsóválta reá a fejét és csak annyit mondott: »Szép, szép, de azért mégis jobban megcsinálta volna ezt Blumenstock úr!« (A díszletfestő.) Akkor mindenki nevetett a szegény díszletlogatón; de nem soká, csak addig, míg a függőnyt fel nem tették. Akkor csakugyan kislült, hogy a pompás festmény a világítás mellett nem egyéb, mint egy nagy »paczni« és az igazi függőnyt mégis csak Blumenstock készítette el. Most is az államnyomda Blumenstockja készíti el a *használatos* bélyeg-rajzot.

A világ újságai egy csomóban. Párját ritkító hirlapgyűjteménynek jut birtokába a császárváros, ha teljesül a királynak az az óhajta, hogy egybegyűjtik mindazokat a hirlapokat, melyek a királyné szerencsétlen haláláról a részvét hangján megemlékeztek. Az így összegyűjtött lapokat külön levéltárban helyezik el, a mely bizonyára tökéletesebb lesz, mint bármely magánosok vagy testületek által rendezett hirlapkiállítás, mert ebbe a gyűjteménybe minden kiadó elküldi újságját s nem kell azokért ötször-hatször kérő levelet írni. (A *Friss Újság képeitől* azonban jó lenne megkímélni ezt a gyűjteményt.)

Szakkörök a tanoncoknak. Mivel a szakiskola kérdésének megoldása késedeimet szenved s arra már egyáltalán kilátásunk nincsen, hogy az idén tegyen belőle valami, de lehet az is, hogy még több évet is igénybe vesz annak létesítése, *Grócz Ernő* szaktársunk a főnök-egyesület hivatalos lapjában fölhívta a főnök urakat, hogy az esetben, ha tanoncaikat szakkörökre kívánják járattatni, sziveskedjenek vele e

szándékukat tudatni s ha elegendő számban jelentkeznek ez iránt, meg fogja tenni a kellő intézkedéseket a szakörök tartására. A tandíj az egész tanfolyamra tanonczonként 3 forint lenne, a mit esetleg a szülők beleegyezésével a főnök urak a tanonczoktól apródonkint levonhatnának, a mint azt több külföldi szakiskolánál teszik. Az ez iránti értesítések a *Graphica* szerkesztőségéhez (Bezerédy-utca 13.), vagy hozzá (Pesti könyvnyomda r.-t., Hold-utca 7. sz.), intézendők, annak a megjelölésével, hogy hány tanoncz venne részt s hányadik tanoncz-éveikben vannak. Kíváncsian várjuk, vajjon a főnök urak milyen érdeklődést tanusítanak az ügy iránt. Félünk, hogy ez az indítvány is kárba vesz a nemtörődömség következtében.

A magyar kir. államnyomda igazgatójává *Zárday József* helyettes igazgatót, helyettes igazgatójává pedig *Dréhr János* osztályvezetőt neveztek ki. Dréhr évekkel ezelőtt több érdekes dolgozattal gazdagította szakirodalmunkat is, a mennyiben többször irt a *Nyomdászok Közönyébe* és az *Évkönyv* első kötetibe.

Az ipari felügyelet reformja. A kereskedelemügyi miniszter az iparfelügyeletet decentralizálni akarja. Több évi tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy az iparfelügyelet mai szervezete mellett sem *munkásvédelmi*, sem iparfejlesztési hivatásának nem felelhet meg. A miniszter öt új iparfelügyelői és három segédfelügyelői állást kreál, annak megfelelőleg, hogy a budapesti kerületen kívül, mely külön kerület lesz, két-két kereskedelmi és iparkamarai kerületre egy-egy iparfelügyelői kerületet szándékozik szervezni. A főváros területe, a kormány terve szerint, mint az ország segitintenzívében iprosterülete külön iparfelügyelői kerület lesz s ugyancsak a fővárosban az építkezések ellenőrzésére külön iparfelügyelői állást szerveznek. Erre a területre a mai statisztika szerint 419 gyár esik. A többi kerület a következőképen alakul: a budapesti kereskedelmi iparkamara külterülete és a szegedi kamarai kerület 419 gyárral, a pozsonyi és soproni kamarák kerülete 530 gyárral, a kassai és besztercebányai kerület 601 gyárral, a győri, pécsi és fiemei kamarák 460 gyárral, a debreczeni és miskolci kamaráké 629 gyárral, az aradi és temesvári kamaráké 574 gyárral, a kolozsvári és nagyváradai kamarák kerülete 299 gyárral és végül a marosvásárhelyi és brassói kamarák kerülete 321 gyárral. Miután a gyárak itt közölt létszáma az 1899-ben elkészült gyári statisztikában még sokkal nagyobb lesz, a kereskedelmi miniszter az így beosztott kerületeket még csak átmenetieknek tartja s fokozatosan kisebbekre fogja őket osztani új kerületek alkotása újján. A fejlesztés során a kormány előbb minden kamarai kerületet külön iparfelügyelői kerületté akar átalakítani, később pedig az iparfelügyelet munkásvédelmi részét akarja az iparfejlesztéstől elkülöníteni, mert az iparfelügyelők földadata és tulajdonképeni hivatása a munkásvédelemben való közreműködés, a szociális ügyekkel való komoly és beható foglalkozás és *részhajlatlan munkálkodás a törke és munka közötti ellentétek kiegyenlítésén.* Külső végrehajtását az iparfelügyeletnek úgy tervezik, hogy a kerületi iparfelügyelők a munkásvédő törvények és rendeletek végrehajtását ellenőrzik s ezenkívül az iparfejlesztést is csak ellenőrzik, míg magát az iparfejlesztést és a munkásvédelem fejlesztését a központból fogja irányítani a kereskedelmi miniszterium iparfejlesztési szakosztályának segítségével külön szervezett iparfelügyeleti szakosztály. A rendes iparfelügyelőkön kívül a miniszter egyes hozzáértők közreműködését is igénybe fogja venni a gyárvizsgálati teendők teljesítésére. Az iparfelügyelet illetén reformjára az idei 22.550 frt szükséglettel szemben 67.216 frt szükségletet irányoz elő a kormány a jövő esztendőre.

A kereskedelmi múzeum állandó kiállítása a városligeti iparcarnokban szeptember 1-től kezdve nyitva van a látogató közönségnek és pedig úgy hétköznapokon, mint ünnepen és vasárnapokon d. e. 9—12, d. u. 3—6 óráig.

Zágrábban augusztus 1-je óta új szaklap jelenik meg horvát nyelven *Jugoslavenski Grafjski Oglasnik* (Délszláv grafikai lap) cím alatt havonta kétszer. Kiadója *Franjo Matić* zágrábi nyomdatulajdonos.

A steyeri fegyvergyárba beütött a krach. A valamikor rendíthetlen alapon nyugvónak vélt világismeretű czég mióta a kontinentális államok befejezték katonái fegyveres fölszerelését, hogy rengeteg számú munkásait foglalkoztassa, kétes értékű gyártási cikkekhez fogott, mint kerékpárok, meg a Monoline nevű szedőgép előállításához. A kerékpárok üzletét tönkre silányítja az amerikai és egyéb konkurrenzia, meg a tömérédek költséggel járó szedőgépgyártás kudarczczal végződött, a mennyiben a Monoline sehogy sem akar beválni. Ezek a halesetek nagyban hozzájárultak a czégnek állapothoz.

Berlinben a F. M. Weiler's Liberty Machine Works czég már éveken át használja taposósajtóin védőjegy gyanánt a *Liberty* jelzöt. Nemrégén a gépgyár egyik versenytársa szintén forgalomba hozta

sajtót »Construction Liberty« elnevezéssel, a mi az említett czéget arra indította, hogy védjelszójének bitórlása ellen pörrel lépjen föl. A bíróság helyt adott a panaszló czég keresetének s elítélte a vétkes versenytársat az okozott kár és a költségek megtérítésére, dacára annak, hogy az ellenfél azzal védekezett, mikép a »Construction Liberty« jelzéssel csupán gyártmányának rendszerét akarta a vevő közönséggel megértetni.

Németországban ebben az esztendőben császári rendelettel több tekintetben igen üdvös módosítása lépett érvénybe az ipartörvénynek. Miután a rendelet részletesen újra szabályozza a tanonczügyet, azok szakmájukban való kioktatására fektet nagy súlyt. Különös megemlést érdemel a rendelet 128. szakasza, mely szerint a munkaadó a közigazgatási hatóság által tanonczai egy részének elbocsátására szorítható abban az esetben, ha a vállalkozó üzeme nagyságához és minőségéhez képest túlnagy számban foglalkoztat tanonczokat — Ezenkívül egyes iparágakra nézve meg lesz szabható a tanonczoknak a segédekhez való számaránya. A német nyomdai művezetők közlönye, a Graphische Welt, örömmel fogadja ez intézkedéseket, mint a melyek arra hivatják, hogy a nyomdászatan rendezettebb viszonyokat teremtsenek.

Német könyvipari statisztika. A legújabbban eszközölt összeírás szerint Németországban a könyvipari szakma következő állandékot mutat fel:

	Üzletek száma	Alkalmazottak száma
Könyv- és műkereskedések	8.425	24.692
Kölcsonknyvtárak	193	367
Hírlapkiadók és expedíciók	1.754	9.940
Könyvnyomdák	6.022	80.942
Kő- és horganynyomdák	2.593	22.805
Réz- és acélnyomdák	161	853
Festékgyárak	293	6.764
Fényképészeti intézetek	4.589	11.901
Papirgyárak	3.735	85.104
Könyvkötőműhelyek	12.073	49.771
Betűöntődéék és fametsző-intézetek ...	536	4.572

E szerint összesen 40.373 üzem áll fenn 297.741 főnyi személyzettel. A 80.942 alkalmazottat foglalkoztató 6022 könyvnyomdából esik *Berliure* magára 467 üzem 13.643 emberrel, a mi hetedrészét teszi az összesen foglalkoztatottaknak. Berlin városának e téren haladása mindamellett elég egészséges alapon nyugvónak mondható, mert a munkanélküliség száma még a nyár derekán is normális arányt mutatott fel.

Német nyomtatvány-mintacsere. Mult számunkban említettük, hogy az angol nemzetközi mintacsere megszűnt, s hogy a németországi hasonczélú vállalat sem részesül már az azelőtti éveken tapasztalt támogatásban. Most azt a hírt veszszük, hogy e vállalat vezetői a jövő 1899. évben megjelenendő IX. kötetet szélesebb alapokra fektetve, inkább az üzleti szempontot véve tekintetbe, akarják a nyilvánosságnak átadni. A mintacsere példányszáma ezuttal 600-ra van megállapítva, mely számból legalább is 300 példány díszes kötésben szétosztásra kerülne műipari könyvtárak, kiválóbb könyvkiadók, nagyiparosok stb. közt, miáltal a műmellékletek beküldő czégeknek alkalom van adva termékeik útján közelebbi érintkezésbe juthatni a fogyasztó közönséggel, a mely lehetőség eddig ki volt zárva. A részvételi bejelentések, 20 márká beküldése mellett (a költségek fedezésére), mielőbb eszközleendő, míg a mellékletre szánt nyomtatványok legkésőbb 1899. szeptember 30-áig küldendők be *Stuttgartba Kraiss Felix* úrnak (Hoffmann-könyvnyomda). A mintacsere 1899. december havában fog megjelenni.

Párisban a *New-York Herald* című amerikai hírlap külön kiadásban jelenik meg, mely a spanyol-amerikai háború alatt direkte New-Yorkból, a vállalat székhelyétől kapta tudósításait, még pedig írásban és rajzban egyformán távirati úton. A rajzok távirati közlése következő módon történt. Ugy a párisi, mint a newyorki szerkesztőség e czéla négyyszögben vonalozott papirosívekkel rendelkezett, mely papiros a vonalozás által hálószerű külsőt nyert. Ezek a vízszintesen és merőlegesen futó vonalak végükön három-három betűből álló szavakkal lettek megjelölve. Ha már most valamely rajzot, pl. csatasínhelyet, hajóvázlatot vagy hadtestek felvonulását akarták New-Yorkból Párisba táviratozni, úgy azt azokkal a szavakkal tették meg, melyekkel az illető, a rajzot érintő vonalak meg voltak jelölve; ez eljárással megalkothatták maguknak Párisban a megfelelő vázlatot. Az eljárás különben *teleautográfia* elnevezés alatt azóta tetemes javításon ment keresztül és mint ilyen, a hírlapok illusztrálási technikájában újabb haladást képez.

Boszniaiban és Hercegovinában új sajtótörvényt szándékoznak életbeléptetni. Az új törvény alapján az eddig fennállott előleges cenzúra könyvekre és időszaki sajtótermékekre meg fog szünni.

Angolországban a katonaság által kiadott hírlapok kezdenek terjedni. E hírlapok rendszeresen havonként jelennek meg és már számos ezred rendelkezik ily közlönyvel, melyek tartalma az ezred kebelében előforduló események regisztrálásából, sport- és egyéb ezzel rokon újdonságokból áll. Némelyik lap humoros és komoly irányú illusztrációkat is közöl; a szellemi munkatársak pedig amaz ezredből sorakoznak, melynek az illető lap tulajdona. A lapcímekek rendszeresen a kiadó ezred jelvénye vagy száma után vannak elnevezve, mint pl. a »Sárkány«, a »Tigris és a rózs«, a »Bogáncs«, a »Földgömb és a borostyán«, vagy pedig »a harminczasok«, »78-as újdonságok« s így tovább.

Levelező-lapok aluminiumból. A képes levelező-lapoknak új terjeszkedésmódja támadt. Angliában ugyanis felkapták az aluminiumból készült kártyákat. Eddig ugyan csak az ottan szokásos karácsonyi üdvözlöthez, a »Christmas card«-hoz használják, azonban kétséget nem szenved, hogy mihamarabb át fog terjedni az új anyag a kolorizált levelező-lapokra is. Nagy előnye az aluminiumnak annak könnyű súlya, mely megengedi, hogy egyszerű postadíj mellett két-három kártyát küldhetünk szét egy-egy boríték alatt. Tetszetős benyomást tesz a kiszínezett fémnek csillámló külseje is, mely a selyem fényességével vetekedik. E benyomás még emelkedik, ha a kártya fekete vagy aranszínű szegélyvel bír. Szóval, az aluminiumból készült nagy kedveltségnek fog örvendeni, ha a postaigazgatás annak használatbavételét megengedi. E mellett a fém ára nem nagyobb, mint a jobb fajta papirosé.

A villamosság jubileuma. A jövő évben lesz száz esztendeje, hogy *Volta*, a róla elnevezett oszlopot feltalálta. Szülővárosa: *Como*, elhatározta, hogy ezt az évfordulót nem hagyja megünnepelentlenül és a szeniális feltaláláshoz méltó módon fog áldozni emlékének. Volta érdeme annak a fölfedezésére, hogy két különböző anyag nedves érintkezése villamos áramot indít és így fölfedezte az elektromotorikus erőt. *Como* előljárósága elhatározta, hogy 1899. május 15-től szeptember 15-ig nemzetközi villamos kiállítás rendez, továbbá kongresszusra fogja hívni az elektrotechnikusokat, hogy a villamosság tudományának újabb vívmányait megvitatassák.

Új táviróvonal Európa és Amerika között. Ujabbban a tenger-alatti kábelek száma megint egygyel szaporodott; elkészült tudniillik a *Brest és New-York* között fektetett kábelvonal. Ez a leghosszabb valamennyi kábel között, minthogy 3250 tengeri mértföldet, vagyis körülbelül 6000 kilométert tesz ki. A belső drótvezeték 13 fonálból áll és 975.000 kilogramm súlyú vörösréz vett igénybe, míg a külső behatások ellen való védekezés czéljára 1.495.000 kg. guttaperchát használtak fel. Négy hajó segélyével történt a kábel fektetése. — Most éppen negyven esztendeje, hogy a legelső kábelvezeték sikertelenül létrehozni. 1858. augusztus 22-én történt azon az első beszélgetés az angol királynő és az amerikai Egyesült-Államok elnöke közt. Ez a vezeték azonban már tizenégy nap múlva elszakadt és hasznavehetetlenné vált. Csak 1866-ban sikerült a *Great Eastern* hajóval újra fektetni a vezetékét, mely aztán bevált. Ez újabb vezetéken az első kereskedelmi távirati tudósítás július 28-án érkezett New-Yorkból Londonba, míg a legelső politikai tartalmú táviratot a porosz királynak az osztrák-porosz háború befejezése után mondott trónbeszédre képezte, melynek megsürgöngyözése az amerikai Peabody nevű milliomos 9000 font sterlinget (90.000 forintot) fizetett. Jelenleg Észak-Amerika és Európa között tizenkét kábelvezeték van működésben.

A japáni hírlapirodalomról a D. B. u. St. utolsó füzetében a következő érdekes közleményt találjuk: A mikádó birodalma elismerésre méltó gyorsasággal haladt a hírlapok, folyóiratok és egyéb időközi kiadványok számát 800-ra becsülik. Tokio városában egymagában 20 politikai lap és 118 időszaki folyóirat jelenik meg. A hírlapok összes példányszáma havonta négy millióra tehető; a folyóiratoké pedig a félmilliót éri el. A lapok közti verseny oly éles, hogy talán csak két-három újság bír 10.000-re rugó napi példányszámot felmutatni. A legrégibb és ma is még legnagyobb befolyással bíró lapok a *Nishi nishi Shimbun* (Napi újdonságok) és a *Jigi* (Az Idő); a kettő közül az előbbi hivatalos jellegű és a kormány istápolja, míg az utóbbi ellenzéki, egészen európai mustra szerint. A szabadelvű lapok közül kiválik a *Choja Shimbun* (Legújabb tudósítások); a *Nippon* pedig az európaellenes konzervatív párt közlönye. A tudomány minden válfaja felkarolásra talál a hírlapirodalomban; mindazonáltal a vallásos tárgyú lapok mégis dominálnak, a mi természetes, ha megtudjuk, hogy a buddhista templomok száma az országban 70.000-re rug, a kápolnáké pedig 40.000-re. Egy-két divatlap is jelenik meg, mely a

japáni hölgyközönséget az európai divatokról tartja au fait. Átlag 25.000 darab könyv lát napvilágot évente Japánban, e közt a jogisme 5000 kötettel van képviselve, a vallásügyek 3000-rel és egyéb irodalmi mű 2000 kötetel.

Helyreigazítás. Mult számunkban hibásan közöltük a helybeli könyvnyomók és litográfusok egyletének pénztári álladékat; ez ugyanis nem 3833 frt 25 krt tesz ki, hanem összesen 10.877 frt 07 krt, mely összegből a betegsegélyző pénztárra 7043 frt 82 kr. esik, míg a megmaradó 3833 frt 25 kr. a rokkantpénztár tőkét képezi.

Olvasóink figyelmét ez alkalommal az életbiztosításra tereljük. Teszszük ezt pedig azon szempontból kiindulva, hogy mindenkinek kötelessége volna vagy saját magáról vagy családjáról oly módon gondoskodni, hogy öreg napjaiban oly összeg birtokába juthasson, melyből munkaképtelenség esetén magát továbbra is fenttarthatja, vagy pedig ha elhal, családja a megélhetés gondjától mentve legyen. Csak kötelességet teljesítünk, midőn olvasóinknak ezen célra egy oly biztosító intézetet ajánlunk, mely első sorban minden tekintetben megbízható és azon előnyben részesíti a biztosítandókat, hogy a csekély heti díjak 5 krtól feljebb, hetenkint is fizethetők. Bővebb felvilágosítással szolgál vagy e lap kiadóhivatala, vagy Pauker Gusztáv vezér-ügynök Erzsébet-körút 52.

Pályázati hirdetés.

A *Grafikai Szemle* szerkesztősége — a Szakkör választmányának megbízásából — pályázatot hirdet egy olyan *szakcikkre*, a mely a *táblázatos (tabellaris) szedés* minden válfaját tárgyalja.

A pályázat föltételei:

1. A cikk terjedelme ne legyen nagyobb, mint a mennyit a Grafikai Szemlének nyolcz-tíz nyomtatott oldala kitesz.
2. A könnyed és érthető modorban írt és példákkel demonstrált cikk pályadíja 50 korona.
3. A cikk megbíráását a Szakkör irodalmi és szakbizottsága végzi, a mely csakis irodalmi színvonalon álló és helyes technikai fejtegetéssel tárgyalt cikkeknek ítélheti oda a díjat.
4. Döntés esetén a némileg gyöngébb irodalmi színvonalon álló, de a nagyobb technikai tudással bíró cikkek az elsőbbség, a mely esetben azonban az irodalmi bizottság, vagy esetleg a szerkesztőség azon simításokat végezhet.
5. Az idegen kézzel írott és jelíges levéllel ellátott pályamunkák beküldésének végső határnapja szeptember 30-ika. (A 30-diki postadátummal ellátott levelek is érvényesek.)
6. A díjat nem nyert pályamunkákat a szerkesztőség egy hónapig megőrzi, a mely határidő letelte után úgy azokat, mint a jelíges leveleket is a választmány előtt megsemmisíti.
7. Egyéb dolgokban vagy felmerülhető vitás kérdésekben az együttes bíráló-bizottság szavazattöbbséggel saját belátása szerint dönthet.
8. A pályamunkákat a fentebb jelzett határnapig a Grafikai Szemle szerkesztőségébe (V., Hold-u. 7. sz.) kell küldeni.

Budapestben, 1898. márczius hó.

A *Grafikai Szemle* szerkesztőségé.

Pályázati hirdetés.

A Könyvnyomdászok Szakkörének szakbizottsága a választmány határozata értelmében két hirdetés szedésére a következő pályázatot írja ki:

Szedések egy- vagy kétszínnyomásra előkészítve 28 × 17 ciceró nagyságban fekvő vagy álló alakban a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1899. évi folyama számára két hirdetés; e hirdetésekhez szövegül csakis a Magyar Nyomdászok Évkönyve 1898. évi folyamában megjelent *Első Magyar Betűöntőde r. t.* és a *Wörner J. és Társa gépgyár* hirdetéseinek szövege vehető.

Mivel itt tulajdonképen két pályázatról van szó, úgy a *Betűöntőde*, mint a *Wörner-féle* hirdetés közül a jury által legjobbnak talált és közlésre érdemes pályamunkát egyenként 35—35 korona díjjal jutalmazza a Szakkör.

A beérkezett pályamunkákat a Szakkör szakbizottsága bírálja meg és fentartja magának a jogot, hogy a díjakkal jutalmazandó pályamunkákon esztétikai vagy technikai szempontból nctalan szükséges kisebb arányú módosításokat végezhesen. A díjak kiadása ez utóbbi feltétel figyelembe vételétől tétetik függővé.

A díjat nyert pályamunkák a Magyar Nyomdászok Évkönyvének 1899. évi folyamában jelennek meg. Az esetleg dícsérettel kitéüntetett pályamunkák mint szövegközi nyomtatványminták fognak a Grafikai Szemle 1899. évi folyamának 1. vagy 2. számában megjelenni.

A díjakat nem nyert pályamunkák jelíges levélkái a bíráló megajtése és a díjak végleges odaitétele után megsemmisíttetnek.

A pályamunkák beküldési határideje 1898. szeptember 30-ika. (A 30-iki postadátummal ellátott levelek is érvényesek.)

A pályamunkák mindegyike három példányban (egy- vagy kétszínnyomásban) és idegen kézzel írott jelíges levélkék kíséretében a Grafikai Szemle szerkesztőségébe (V. ker., Hold-utca 7. sz.) küldendők.

Budapest, 1898. márczius hóban.

A Könyvnyomdászok Szakkörének
szakbizottsága.

HIVATALOS RÉSZ.

A Szakkör pénztárosának lakása szeptember 20-tól: VII., Kerepesi-út 54. szám, IV. emelet, 11. ajtó.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű *kondícióváltozást*, úgy az *abba való be-*, mint *kilépést haladéktalanul* adjanak tudtal a *Kör pénztárosának*, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Száraz
Stereotipia.

Könyv- és
ujszágnyomdákbán

nélkülözhetetlen.

Minden kulturállamban
szabadalmazva

Pár perc alatt

a készen szállított száraz stereotíp-pépek a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszészserinti mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk. — A matriczok szárítása, a szedésben levő ürességek kitöltése, valamint a lemezek kiszurásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzéklet ily czímen kérendők:

Erste Öst.-Ung. Trocken-Stereotypie
Wien, IV. Paniglgasse 17. a.

Augusztus hóban a következő üzletek fizettek tagsági díjat: Államnyomda —, Athenaeum 8.40, Budapesti Hírlap 1.50, Czettel és Deutsch —.90, Egyetemi nyomda —.90, Engel Zs. —, Európa 2.10, Fővárosi r. t. —.90, Franklin 5.40, Gelléri és Székely —, Hamburger és Birkholz —, Hungária 1.50, Hornyánszky —, Kálmán M. és Tsa —.90, Légrády 4.20, Márkus —, Markovits és Garai —.90, Neuwald —.30, Pallas 5.70, Pátria —, Pesti Lloyd 1.20, Pesti részvénynyomda 6.90, Posner 2.10, Postanyomda 1.80, Pressburg 1.80, Werbőczy —, Wodianer —, Weissenberg —. Egyesek: Chmelar Gyula —.30, Bujnovszky Rezső —.60, Gelberger Mihály —.30, Oerő Jakab —.30, Wolf Antal —.60, Bressán Sándor —.30, Feldmann Ignác —.30, Kertész Ernő —.30, Krausz Soma —.50, Tiringér K. —.30, Gärtner M. —.30, Virág Á. —.30,

Figyelmeztetés. Választmányi határozat értelmében *Évkönyvre* csak azok a tagok tarthatnak igényt, kik legalább ez évi **augusztus hó** óta tagjai a Szakkörnek és a kik tagsági illetékeket bezárólag **november hóra** is már lefizették. Az a tag, ki két hónappal hátralékban van, *Évkönyvet nem* kap.

Kedvezményes jegyek a Magyar Színházba. A Magyar Színház igazgatósága Körünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyárakat engedélyezte:

I. Erkély 1 forintos helyet —.60 krért
I. > 80 kros > --.50 >

A jegyek vasár- és ünnepnapokon nem érvényesek.

Utaltványokat (minden helyre külön, darabonként 2 krért) csakis a **havi nyugta felmutatása mellett** kaphatják a Szakkör tagjai *Rencsisovszky Ferencz*nél (VII., Kerepesi-út 54. sz., IV. em. 11.), *Novitzky N. Lászlónál* (anyaegylet) és *Tichy Ákosnál* (Részvényeny.).

Erdélyi M. cs. és kir. udvari fényképész (Budapest, IV., Ujvilág-utca 2. és Erzsébet-tér 18. sz.) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit	fénykép...	3 frt.	12 db.	5 frt.
6 > kis Makart	> ...	7 >	12 >	12 >
6 > kabinet	> ...	8 >	12 >	13 >
6 > Makart	> ...	10 >	12 >	18 >

A midőn e kedvezményt Körünk tagjainak figyelmébe ajánljuk, egyben tudomásul adjuk, *hogy a tagság mindenkor az utolsó havi nyugtával igazolandó.*

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszedésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejték ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az **nem kap Grafikai Szemlét.**) A beszedett tagdíjakat az üzletben alkalmazott *összes szakköri tagok* névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldöncz útján *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztároshoz (VII., Kerepesi-út 54., IV. 11.) lehetőleg minden hó 12—15-ig.

Németh Ferencz fényképész (IX., Bokréta-utca 23. sz.) a következő, igen mérsékelt árban készít fényképeket a Szakkör tagjai és családjai részére:

Vizit-fénykép	6 db.	2 frt	50 kr.,	12 db.	4 frt.
Kis Makart	6 >	4 >	50 >	12 >	7 >
Kabinet	6 >	5 >	— >	12 >	9 >
Makart	6 >	7 >	50 >	12 >	13 >

Megrendelés alkalmával mindig az *utolsó havi nyugtával* kell igazolni azt, hogy az illető a Szakkör tagja.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Naptár-szedő. Április 11-ike ugyanolyan munkaszünetes nap, mint István király s azt éppen úgy meg kell tartani minden üzletnek, mint akármely ünnepet. A naptár-kéziratot szerkesztők egynémelyike csak feledékenységből hagyta ki ezt az **ünnepek** sorából. Április 11-dikét tehát vagy vörössel, vagy (a naptárt szedik) kompakt betűkkel és **Nemzeti ünnep** névvel kell szedni. Ezt nemcsak a *katholikus* részben, hanem a *protestáns* és a *görög-orosz* részben is így kell kitüntetni.

Baltes G. úrnak, Tirgu-Jiu. A kért számot azonnal postára tettük. Azt hisszük, meg is kapta már. Üdvözetünket küldjük a másik két romániai előfizetőnek is.

G—r. Azt a cikket berlini munkatársunk küldte.

St. M—n. A cikket lapunk zártakor vettük, azért azt csak már a jövő számban közölhetjük.

G., Nagy-Röcze. A pénz nem kaptuk meg, azért a hirdetést se tehetjük közzé. Ha kívánja a jövő számban, úgy tessék a megírt összeget minél előbb beküldeni.

Pályázó. A cikk elején levő mottót írja fel arra a borítékra, a melybe névjegyet tette. Erről a mottóról tudja azután meg a bizottság, hogy kinek melyik borítékban van a névjegye. A díjat nem nyert borítékokat nem bontják fel, hanem azokat nyilvánosan elégetik.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Hold-utca 7. sz.

Kiadótulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

A lap papirosa *Moiret F. Ödön* papírnagykereskedéséből való.

Felölös szerkesztő *Tanay József.* Főmunkatárs *Firtinger Károly.*

Főraktár és iroda:
MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Bálvány-utca 11.

Budapesti

kő- és könyvnyomdákkal

szorosabb összeköttetésben lévő szakférfitú elsőrangú gyári cég által kerestetik festékárúknak provizió ellenében való eladásához.

Ajánlatok »X 10.391« alatt az

Annoncen-Expedition M. Dukes Nachf.

Wien I./1. céghez intézendők.

BÖLE JÓZSEF ↵

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
Stáhy-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadhatnak és pontosan eszközöltetnek.

A ZÁGRÁBI
PAPIRGYÁR-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
EGYEDÜLI MAGYARORSZÁGI ELÁRUSÍTÓJA.

MOIRET F. ÖDÖN

papirnagykereskedése ~ ~ ~
~ ~ ~ és gyári papirraktára

Budapest, V., Báthory-utca 20.

Mindenféle író-, fogalmazó-, okmány-, nyomtató-,
illusztráció- s rajzpapírok raktára.

TELEFON 181.

Szines papírok *Luxuspapírok*

Lemezek és fénylemezek

Itatóspapírok *Kartonpapírok*

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Dávid-utca
10. szám.

Kis antiqua-
szekrény 3 frt.
Nagy szekrény
4 frt.

*
Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

A ker. min. által segélyezett

A BETŰSZEDÉS KÁTÉJA

kapható
GRÓCZ ERNŐ
szerzőnél

BUDAPEST
V., Hold-utca 7. sz.

*Az I. füzet ára 50 kr.,
portóval 57 kr.*

*A további két füzet előleges
megrendelésével 20% kedvez-
mény jár.*

*A pénzt e füzetekre csak a
megjelenéskor kell beküldeni.*

Legnagyobb GYÁR Ausztria-Magyarországban.

FESTÉKEK

könyv-, kő-, pléh- és
fénynyomási czélokra.

Közömbösítő festékek háromszinnyomáshoz.
Színes és másoló-festékek.

Legfinomabb
*Dísznyomat-, illusztrációnyomó
festékek, könyv- és ujság-
festékek.*

* Hengeranyag.
Hengeröntés.

Raktárak és kép-
visefetek
a világ minden
fővárosában.

SCHIFFER, SRPEK ÉS TÁRSASÁG
Budapest, VIII., József-utca 17. szám.

Törzsház: Bécs.
Fiók: Flórencz.

Gyári
telefon.
63-53.

Különlegességek:
Fluidicon, legjobb
festék-
konzerváló szer, a bőrösödést
megakadályozza, a hengerre száradt
festéket feloldja.

Umido, minden államban szabadalmazva,
könyvnyomásoknak nélkülözhetetlen;
teljesen megtakarítja a törlést kézi sajtón való nyo-
másnál és gyorsajtó-nyomásnál is előnyösen alkalmazható.
Mindennemű kellékek könyv- és könyvnyomó számára.

Vezérképviselő:
KALMÁR LAJOS Budapest, VII., Dohány-u. 10.
Telefon 17-90.

BETŰONTÓDE
TÖMÖNTÓDE

A legkülönfélébb
czészerű és divatos
**Könyv- és
Czímzetűkből**
nagy választékot tart.

FISCHER ÉS MIKA

BUDAPEST
VI., Révay-utca 6.

*Folyton készletben
tart: szerb és héber
betűket, körzeteket és
kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betű-
szekrényeket és állványokat, a leggyorsabban
készítve és a legjobb minőségben kiállítva.
Ajánlja szab. nyomdai vonalzó-berendezését,
táblázatszedésekhez. Egy oktávgnarnitura 10 frt.*

Elvállal igen jutányos
áron egész nyomdai be-
rendezéseket.

WÜSTE F.

Könyv- és könyomdai festék-gyára
BUDAPEST
VI. ker., Király-utca 60. szám.

GYÁRT:
Könyv- és könyomdák részére való fekete
és színes, valamint réznyomáshoz szükséges
mindennemű és színű

FESTÉKEKET.

Hengeranyag-gyár. **Y Y Y**
X X X X X Kencze-gyár.

„HUNGÁRIA“
akceidensz-gyorsajtók.

Könyomdai kézisajtók
Könyomdai gyorsajtók

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
BUDAPESTEN.

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.
Kétszint nyomó gépek, 2 festékszerke-
zettel, 2 v. 4 festékdörzsölő hengerrel.
Tégelynyomású gyorsajtók.
Önműködő késköszörülő-gépek.
Csomagoló- és simítóajtók.
Papírvágó és papírfúró-gépek.
Aranyozó-, dombornyomású-
és kivágó-sajtók.

Transzmisszió-telepek.

TÖMÖNTÖDEI
BERENDEZÉSEK.

Körforgású nyomógépek
újságok, könyvek és illusztrált
művek egy- és többszinbeni
nyomására, tökéletesbitett tölcser- és
körbenforgó keshajtogató készülékkel.

Használt gyorsajtók alaposan kijavítva
és átalakítva jótállás
mellett jutányos árért eladó.

KURZWEIL JÁNOS ÉS TÁRSA

© KITÜNTETÉSEK:

*Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Iparegyes. 1892.
Millenniumi kiállítás
Budapest 1896.*

47.004. és 53.406. számú
osztrák-magyar szab.

BUDAPESTEN

**Bronzok.
Koromégetés.
Kenczék.**

*Készít legjobb
minőségű
ujság-, mű-,
illusztráció-,
díszmű-
és mindenféle
színes festéket.*

Államilag kedvezményezett első magyar

Könyv- és Könyomdai Festékgár.

Gyár, iroda és raktár:
IX. kerület, Márton-utca 19. szám.

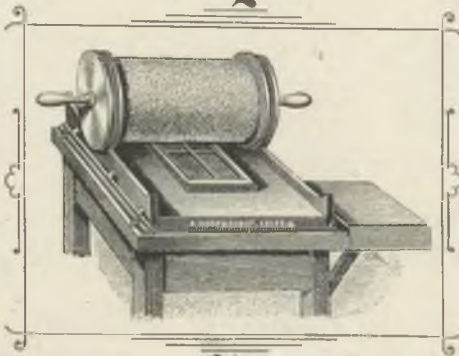
Patent gelatin-hengeranyag.
Telefon 56—64.

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabadalmazott saját találmány.

HOGENFORST A.

GÉPGYÁRA LIPCSÉBEN.

Gyártási specialitás:

Valamennyi könyvipari gép előállítás.

Korrektura-levonó készülék.

Különösen nehéz nyomóhengerral, szabályosan működő hengerszerkezettel és bármely betűmagassághoz állítható futósínekkel fej- és szedéssrófok segélye mellett.

Jelzés	Fundamentmagasság cm.-ben	Ára márkában
Ha	25 × 45	100.—
Hb	44 × 70	115.—
Hc	47 × 80	135.—
Hd	52 × 105	200.—

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYAR RAKTÁRA
Budapest
VI. ker., Gyár-utca 64.
Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrle- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papirok.

MÁSOLÓ-,
SELYEM-
ÉS VIRÁG-
SELYEMPAPIROK.

Merített író-, akadémiai-
és könyvpapirok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindenemű lemezek stb.

KURCZ LIPÓT ÉS TÁRSASÁG
PHOTO.
Czinkografiai
műintézetek

BUDAPEST, VIII. SZENTKIRÁLYI 13.
mindenemű nyomdai munkához szükségesek

CLICHÉ
LEGJOBB IS
DLCSO
KIVITELBEN
Czinkografia és
fémetszel
utján.

Kitüntetve a császári sas használati jogával.
Kitüntetések: Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

FRISCH FRIGYES

mechanikai műhelye
BUDAPESTEN
V., Akadémia-utca 7. sz.

Különleges műhely a könyv-
és könyvnyomdákban használatos
mindennemű gépek, úgymint:
**kőrforgógépek, könyv- és
könyvnyomdai gyorsajtók, té-
gelynyomású, fűző-, vágó-,
lyukasztó- és hasítógépek**
javítása és átalakítására; el-
vállalja továbbá **transzmisszió-
felszerelések**, minden mechani-
kai üzembe vágó műhelyek át-
költöztetését, valamint minden
e szakba vágó munkálatok esz-
közlését.

Egyes gépek átalakításához ter-
vek díj nélkül készíttetnek.

Gázmotorok
javítása.

Schriftgießerei
Mechanische
Werkstätte
J. H. RUST & Co.
WIEN
V. Griesgasse 10.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alap-
ján — a legrövidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai be-
rendezéseket** nagy és kisszabású üzemek részére, szép-
vágású betűkkel, körzetekkel, mindenféle gépekkel és berende-
zéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.

Mélynyos fellételek. — Szolid kivitel.

Ólomzárgyártás

Mechanikai műhely

Első Magyar

Betüöntöde

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS

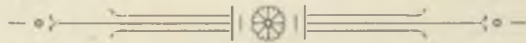
Részvénytársaság

Budapest

VI., Desseffy-utca 32. sz.

EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEK

jutányosan és gyorsan foganatosítanak.

Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

KÖNYV-ÉS CZÍMBETŰKBEN

továbbá

Körzetek, Rézleniák,

és

Kizárásokban.

A legkülönfélébb

ÉKITEMÉNYEK

és egyéb

NYOMDAI FELSZERELVÉNYEKBEN.

BÉLYEGZŐMETSZÉS.

TÖMÖNTÖDE, GALVANOPLASZTIKA.

UJDONSÁG:

EGYETEMES

TABELLA-ALAPZAT

Czettel és Bendtner szabadalma.

*

Telefon 23—70.

- Nagy-Becskerek**
Gresits I.
Jokly Lipót.
Pleitcz Fer. Pál utóda (dr. Brajrer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráru gyár r.-t.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Gondos Ignác.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Ifj. Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
Turóczy Zsigmond.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Kőrös**
Bazsó Lajos.
Ottinger Ede.
- Nagylak**
Hubert Jenő.
- Nagy-Marton**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Rőcze**
Guttman Fülöp.
- Nagy-Surány**
Leuchter Sámuel.
- Nagy-Szalonta**
Reich Jakob.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidiecesana.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
- Nagy-Szőllős**
Zala Mór.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros.
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Hönig I.
Láng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Német-Bogán**
Zeier A. J.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyíregyháza**
Jóba Elek.
Nagy Mór.
Piringer János (tulajdonos: Özv. Piringer Jánosné).
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Orosháza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitravölgyi gazd. egyesület nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kosanics N. Miklós.
Vig Er.
Wittigschlager Károly.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Taizs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Éder István.
Katholikus nyomda.
Marinzi és Pawlik.
Westungarischer Grenzbo-
tote nyomdája.
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda: Rosen-
zweil H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Ráczkeve**
Kauders Ferencz.
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Györfy P. G.-né.
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábely Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.:
Hermann I.).
- Rózsahegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Friedler Ármin.
Pollacsek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakob.
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**
Hegyalja-könyvnyomda
(tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda
(tul.: Jurcsó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.:
Ehlert Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája
(bérlet: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**
Harangozó József.
- Sopron**
Breiner E. és Fia.
Hungaria-nyomda.
Reininger Ármin.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
- Stájerlak**
Rose V.
- Sümege**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
Tomics Miklós.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.:
Todorán Endre).
Gör. kath. egyházmegyei
nyomda.
- Szokolca**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Sámuel Adolf.
Szikés Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schuller Testvérek és Tsa.
- Szatmár**
Litteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Gönczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Ujfalu Lajos.
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Gyula.
Kaufmann F.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Náthánné.
- Szentes**
Hollósy és Vajda.
Szentesi első könyvny.
részvénytársaság.
Szentes és Vidéke nyom-
dája.
- Szent-Endre**
Schwarz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sternér Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Jász-Nagykún-Szolnok-
megyei Lapok nyomdája
(tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Szele és
Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolcza**
Löwy B.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei
nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi könyv-
nyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.:
Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
- Tisza-Roff**
Hay Fülöp.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Harmath József (tulajd.:
Özv. Harmath Józsefné).
- Torna**
Rosenblüth.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turócszent-Márton**
Gašparik J.
Magyar nyomda (tulajd.:
özv. Moskóczy Ferenczné).
Turócszentmártoni
nyomda r.-t.
- Új-Arad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**
Verbászi könyvnyomda.
(tulajd.: Boros György.)
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Gellis Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Ujhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
- Vesecz**
Gresits M.
Kehrer Lajos.
Kirchner Ernő.
Wettl és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Özv. Tahy Rozália.
- Zenta**
Kabos Ármin.
Klenóczkyné Cs. A.
Schwartz Sándor.
Zentai Hirlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Gallovich Dezső.
Ifj. Nádossy Gyula.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
Zombor és Vidéke nyomd.
(tul.: dr. Molnár Gyula).
- Zsombolya**
Wunder Rezső.
- Zsolna**
Áldori Manó.

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

DECZEMBER ELEJÉN
JELENIK MEG!
MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE

XIV. ÉVFOLYAM.

SZERKESZTI
TICHY ÁKOS

Előfizetési ár:

december 1-ig 60 kr., vidékre 67 kr., december 1-től
70, vidékre 77 kr. (Ajánlva 15 krajczárral több.)

❖ *Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.* ❖

A MAGYAR ÁLLAM
NYOMDÁSZAT-TÖRTÉNELMI
TÉRKÉPE.

TERVEZTE ÉS MAGYARÁZÓ SZÖVEGGEL ELLÁTTA

FIRTINGER KÁROLY.

Ára 50 kr.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

megrendelői a
AZ ÉVKÖNYV TÖRTÉNELMI TÉRKÉPET
30 krajczárért kapják.